

ЧЕСТИТ ТРЕТИ МАРТ!

Стефка ДАНЕВА

МОНОЛОГ НА ПОП КРЪСТЬО

Кръстьо съм, Дяконе, попа от Ловеч,
твой съзаклятник и твой приятел.
И в гроба си нося срама и позора,
още ми казват – на Левски - предател.
Дойдох да ти кажа
за наш’та България –
напразно погинаха всички комити.
На колове сухи, без очи, и кръвясали,
напразно главите им бяха побити.
По българско днеска, Дяконе Левски,
и хляб, и съвест, с пари се купуват,
а твоите думи за свята република,
brate Левски, днес нищо не струват.
Въжето те взе, духът ти остана,
но отговор няма на твоите въпроси.
Отглежда народът змия във пазвата,
свикнал да лази, свикнал да проси.
Слушай Василе, ако аз съм предател,
да иде душата ми в пъкъла черен.
А пък народа – народ не се жали,
на свободата си шом е неверен.

Останахме малко – „употреба втора”,
но жилав, и с чеп „мат’риал”.
С него България до днес оживява,
той за нея и знаме, и жал е.
Този народ не беше в Къкрина,
но свободата си тъй не позна –
над него виси на четири питанки
Твоята тежка предсмъртна сълза!

Уважаеми
съграждани,

Днес, когато
честваме Освобождението на България,
ние отново преоткриваме и преосмисляме
свободата като висша ценност.
За нас, българите, тя е белязана с особен
знак - петвековно изстрадана, страстно
желана и отстоявана. Тя е символ
на достойнствата ни като народ
и наша отговорност пред бъдещето!
Трети март за нас винаги ще бъде ден на
признателност, който ще ни напомня
високата цена на нашата свобода.
Поздравявам ви с националния празник
на Република България! Да го посрещнем
достойно и да предадем на потомците си
свещения завет - да пазят свободата си!

Емил ХРИСТОВ,
Председател на Общински съвет
Стара Загора

Скъпи
съграждани,

Уважаеми госпожи и господа,
На 3-ти март 1878 година е поставено ново
начало на нашето национално самочувствие,
на възраждането и утвърждаването
на българската държавност.
В деня на Националния празник на България
изразяваме нашата признателност и свеждаме
глави пред хилядите герои, загинали
за свободата. Наш дълг е да помним
и осъществим техните идеи, завети и мечти
за силна и свободна България.
В ден като днешния осмисляме уроците
на историята и настоящия ни път
като държава член на голямото европейско
семество. Наше задължение днес е да съхраним
българския национален идеал и работим
за неговото утвърждаване.
Честит Национален празник!
Живко ТОДОРОВ
Кмет на Община Стара Загора

ДУХОВНИК НА ФРОНТА
НОВОИЗДИРЕН ИЗТОЧНИК ЗА БАЛКАНСКАТА ВОЙНА

Доц. Лизбет ЛЮБЕНОВА

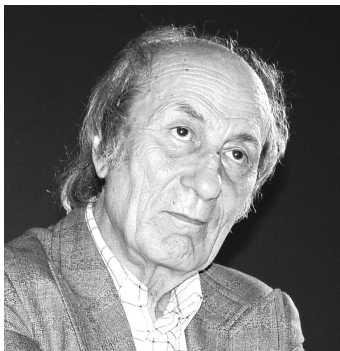
Балканската война е преломен момент в нашата история, защото крахът на националния идеал и загубата на територии с българско население има тежки икономически, политически и църковни измерения. Коренно различен поглед за проблемите на фронта, за настроенията сред армията и особено за отношенията между войниците и мирното население ни дава „Сага за Балканската война”. Този ръкопис е класически дневник, воден всеки ден на самия фронт от **военния свещеник Иван ДОЧЕВ**, служещ в Трета полева болница. Хронологически текстът обхваща цялата първа Балканска война, проследявайки пътя на този доброволец от Шумен до Одрин и Чаталджа. Писан на три ученически тетрадки, автографът е труден за разчитане, както поради избледнелия химически молив, така и заради хербаризираните цветя в някои от страниците му. Дълги години текстът отлежава в личния архив на Варненски и Преславски митрополит Симеон, поради

което остава извън ползрението на военните историци.
Радко Дачев Радков или свещ. Иван Дочев е роден на 3 август 1879 г. в с. Писанец, Русенско. Основното си образование получава в родното си село, а през 1894 г. завършва прогимназия в гр. Русе. В периода 1894-1899 г. учи в Самоковското богословско училище, след което става учител в село Писанец. Тук през 1901 г. основава читалище „Просвета” и взаимоспомагателна каса за своите съселяни. На 8 октомври 1904 г. в съборната църква в гр. Варна митрополит Симеон ръкополага Радко за дякон. Тъй като няма имен ден, владиката го прекръства на Иван, за да може да носи име, свързано с религиозен патрон. На другия ден дякон Иван е ръкоположен за свещеник на IV вакантна Шуменска енория. Така от 9 октомври 1904 до 1 май 1949 г., когато се пенсионира, отец Иван е енорийски свещеник в църквата „Св. Три светители” в гр. Шумен. За изрядното си служение той е награждаван с офикиите протойерей (1923), иконом (1939) и два нагърдни кръста (1945 и 1956).

Дневникът на Иван Дочев съдържа сведения за лобното място на редица офицери и войници, причините за епидемичните заболявания, ежедневието на фронта. От особена важност са етнографските описания на селищата, през които преминава войската, както и свидетелствата за отношението на българското духовенство към чуждото религиозно културно наследство. В текста не се чува само победния звук на фанфарите. Това са редове, пропити с искрена скръб за прекършена младост, за нещастни осиротяли деца и жени, с гняв срещу жестокостта на съдбата. При вида на толкова покосени животи и разорени села отец Иван ще напише:
"Всички тия са осакатени за свободата на Македония. А дали тя ще им се отплати? Ще видим."

Авторката е от Института по исторически изследвания към БАН и преподавател в Катедра „Информационни фондове на културно-историческото наследство” в УниБИТ

ДА СИ СПОМНИМ ИВАН ГРУЕВ И ЯНКО ДИМОВ

* * *

Недовършени, недоживяни,
непокорни на човека и Бога,
отиват си дните —
СМЪРТТА ГИ ПРИБИРА
В СВОЯТА ЧЕРНА КЕСИЯ —
МОИ СА, КОЛКОТО ИМАМ —
И ДА ИСКАМ НЕ МОГА
ДОРИ ЕДИН ЗА НЯКОЙ БЛИЗЪК ПРИЯТЕЛ
ДА СКРИЯ.

Аз цял се окъпах и в днешното
мартенско утро,
но не успях докрая на нещо да се наситя.
Слънцето ми се хили

СЪС СВОЯТА АТОМНА МУТРА
И ЗНАМ, ЧЕ НЯКОЙ ДЕН ЩЕ УСПЕЕ
ДА МИ ИЗВАДИ ОЧИТЕ.
ВСИЧКО ИСКА ЧОВЕКЪТ —
ТАЗИ КОСМИЧЕСКА МРАВКА —
И АЗ КАТО ДРУГИТЕ
СВОИТЕ СТРОФИ ПОМЪКНАХ
ДА ГИ ПРОДАВАМ ПО ПОЕТИЧНИТЕ ЛАВКИ,
НО КОЙ ДНЕС КУПУВА СЪМНЕНИЯ,
БОЛКИ И МЪКА...

НА ОПАШКАТА ШУМНА
В КРАЯ СМIREНО ЗАСТАНАХ,
ДЪЛГО ЧАКАХ РЕДА СИ
И СВОЯТА ЛЕПТА МИЗЕРНА ПОЛУЧИХ,
НО КОГАТО СЕ ВЪРНАХ,
НА ПРАГА МЕ ЧАКАШЕ МАМА,
ВЗЕ ОТ РЪЦЕТЕ МИ ХЛЯБА
И ГО ХВЪРЛИ НА ГЛАДНОТО КУЧЕ.

* * *

Последната птица отнесе
във клюна си лятото
КАТО КАМЪЧЕ ТОПЛО И В МОРЕТО ГО ПУСНА.

* * *

ДАЙТЕ МИ КРАНТА, ЛЕГЕН И ШПАГА
И КОПИЕ, ДЪЛГО ЕДИН ЖИВОТ...

* * *

Недовършени, недоживяни,
непокорни на човека и Бога,
отиват си дните -
СМЪРТТА ГИ ПРИБИРА
В СВОЯТА ЧЕРНА КЕСИЯ...

* * *

Отдавна, (а и винаги) дъждът
на есента е все един и същ
ДОТЯГА
С БЪБРИВОСТ НА ПРОЗОРЕЦА
И С ВЛАГА
НА СТАРЕЦА, ЗАГЛЕДАЛ СЕ ОТВЪД
СТЪКЛОТО МОКРО ИЛИ МОЖЕ БИ
ОТВЪД ЖИВОТА СИ...

Дъждът не спира.
И КАТО ОРГАН, ЛОШО АКОРДИРАН,
КЛОКОЧАТ ВОДОСТОЧНИТЕ ТРЪБИ.

НО АКО ВЪВ ДОСАДАТА НЕБЕСНА
ИЛИ ПЪК ЗЕМНА (ЗНАЕ ЛИ ЧОВЕК
КАКВО Е ВСЪЩНОСТ ВОДНИЯ ПОРОЙ)
ЗЕЛЕНО-СИНЯ МЪЛНИЯ ПРОБЛЕСНЕ
И ГРЪМОТЕВИЦА ПРОДЪНИ НЕОБЯТА,
ЩЕ ТРЕПНЕ СТАРЕЦЪТ - КАКЪВ Е ТОЗИ ЗВУК
КРАЙ НЕГО ТУК,
НИМА ДОЧУВА ТОЙ
НАЙ-ПОСЛЕ УДАРИТЕ НА СЪДБАТА?

В ПРОЗОРЕЦА ЩЕ ДОЛЕПИ ЧЕЛО
ОБНАДЕЖДЕН... И ЩЕ СЕ ДРЪПНЕ ВЯЛО,
УСЕЩАЙКИ, ЧЕ ПРОСТО Е ДРЪНЧАЛО
ОТ ДЕТОНАЦИЯТА
МОКРОТО СЪКЛО.

* * *

И ПАК СНЕГЪТ, ПАК ТОЗИ БАВЕН СНЯГ,
БЕЗКРАЕН СНЯГ, ПРИТИСНАЛ КРЪГОЗОРА...

ПРЕКРАЧИШ ЛИ ДОМАШНИЯ СИ ПРАГ,
ЩЕ СЕ ИЗГУБИШ МЕЖДУ СНЕЖНИ ХОРА.

ТЕ СЕ ЗАГРЪЩАТ В СВОИТА САМОТА
И РАЗМИНАВАТ СЕ. С ВЪЗДИШКА СЛАБА
ПРИЕМАТ ВСИЧКО.

НО НАЛИ В СВЕТА
ВСЕ ИМА НЕЩО ПОВЕЧЕ ОТ ХЛЯБА,
ОТ КОРИСТАТА, ОТ ТЪМНИЯ ИНСТИНКТ
ЗА ОЦЕЛЯВАНЕ...
НЕ СЕ ПРЕДАВАЙ!
С УСМИВКА НАД МИЗЕРСТВАТА ИЗГРЯВАЙ,
ДОРИ ДА Я ПРИЕМАТ КАТО ТИК.

ПРЕМИЕРА НА ТЕАТЪР “ГЕО МИЛЕВ” - СТАРА ЗАГОРА

Комедията "ДАЛАВЕРА ЗА ЛЕВАЦИ" следва традициите на английския фарс, който в най-добрите си образци не се занимава единствено с любовни авантюри и семейни недоразумения. Теми на тези творби са обществено значими проблеми, като корупцията, политическите скандали, лицемерието на управляващите и гешефтите на бизнеса. Пиесата на Майкъл Куни е написана през 1996 година, но сега се оказва неочаквано актуална и за нас, тъй като тя взема на прицел английската Система за социална помощ.

От началото на 2014 година Британския пазар на труда се отвори за работници от всички страни членки на Европейския съюз, включително и за българските. Знаем колко обвинения и спекулации се надигнаха по този повод от страна на британските политици и медии. Те насаждаха в обществото главно страхове, че отварянето ще доведе до източване на английската Система за социално подпомагане. Подобни страхове не са лишени от основание, защото и в България не са малко случаите на подобни злоупотреби. Но преди да се плашат от нашите сънародници, те би трябвало да погледнат в своята страна - според собствените им признания, в тази Система има пролуки и вратички, които позволяват на недобросъвестни британци цял живот да се ползват незаслужено от социалните фондове. На такива явления

Театърът реагира с оръжието на смеха...

ПРЕВОДА, РЕЖИСУРАТА И СЦЕНИЧНАТА СРЕДА НА ТАЗИ НЕВЕРОЯТНА КОМЕДИЯ СА ДЕЛО НА ПРОФ. АНДРЕЙ АВРАМОВ, КОСТЮМИТЕ - НА ТЕОДОРА ЛАЗАРОВА, МУЗИКАТА — НА ЛЮБОМИР ДЕНЕВ.

В РОЛИТЕ ЩЕ ВИДИМ АКТЬОРИТЕ: ХРИСТОФОР НЕДКОВ, СТЕФАН БОРИСОВ, ГЕОРГИ РАЙЧЕВ, СВЕТЛА ТОДОРОВА, СТЕФАН ДЕЛЕВ, ЦВЕТОМИР ЧЕРКЕЗОВ, ГАЛЯ АЛЕКСАНДРОВА, ИЛЧО ДИМИТРОВ, МАРИЯ ПЕНЧЕВА.

50 ГОДИНИ ТВОРЧЕСКА ДЕЙНОСТ

На 21 февруари т.г. в Регионален исторически музей - гр. Пазарджик, се състоя първото представяне на книгата „Динозавърски спомени“ от **Румен Стоянов**, издадена от Издателско ателие Аб със спечелен конкурс от Министерството на културата. За преводаческото дело и творческия път на Румен Стоянов говориха г-жа Нина Симова и г-н Пламен Хаджийски. Във фоайето на музея в специални витрини бяха изложени част от преведените книги на госта от испански и португалски. Сред тях са произведения на Гарсия Маркес, Камило Села, Хуан Рулфо и други, както и снимки от съвместната работа с големите латиноамерикански писатели.

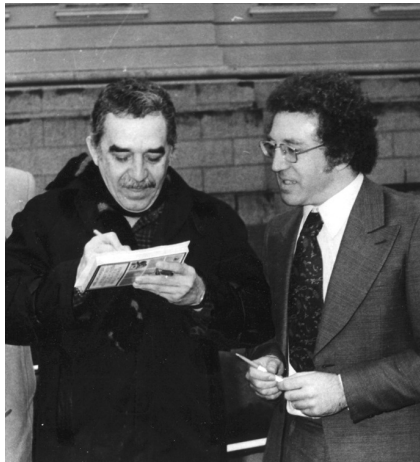
Книгата предизвика огромен интерес в препълнената зала и се превърна в оживена дискусия между автор и публика. Това е единствената по рода си книга, написана от професионален преводач, в която той прави равностойна на извървения път, споделя своя опит, разкрива терзанията и трудностите, които неизменно са съпътствали неговите 50 години творческа дейност.

Творбата е уникална като съдържание: има силен автобиографичен елемент, който като четка на умен художник рисува страница след страница портрета на една изключително ярка творческа личност, както е Румен Стоянов. Същевременно тя представлява невероятно пестра и изразителна картина на политическия, социалния и културен живот в страната ни през последните пет десетилетия.

Книгата е уникална като форма: есеистична по своя характер, тя се състои от отделни части, които могат да се чат независимо една от друга, които обаче като отделни парчета от мозайка, едно от друго по-шарени, съставят цялостното пано на един живот и ярък творчески път, отдадени на словото.

Книгата е уникална като послание: творческият акт на преводачеството всъщност представлява способ да се брани националната самобитност, способ за инакомислие, за преодоляване на време и пространство. Тя съдържа най-ценното послание: „на български може всичко“.

Представянето на книгата бе съпътствано от откриване на изложба с оригинални документи от личния архив на автора „50 години латиноамериканистика“.

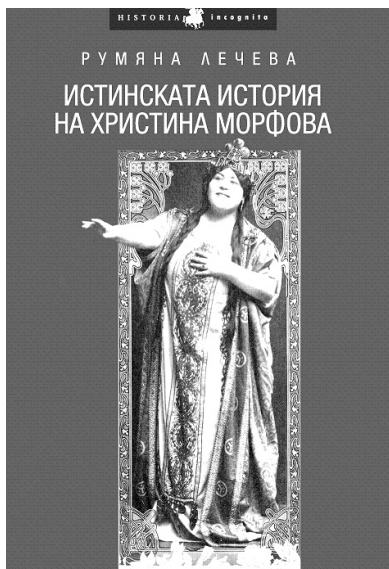
Габриел Гарсия Маркес пише посвещение на Румен Стоянов

ИСТИНСКАТА ИСТОРИЯ НА ХРИСТИНА МОРФОВА

Диляна БОБЕВА

„Истинската история на Христина Морфова“ - така се нарича книгата, чиято премиера за България се състои в Стара Загора. Преди това книгата беше представена в Прага и Виена.

Автор на първото по рода си обективно изследване за живота на първата българска оперна прима Христина Морфова е старозагорската журна-листка и кореспондент на БТА **Румяна ЛЕЧЕВА**.

през 1934 година.

Книгата прави опит да даде и коректен отговор на въпроса „чия жертва е Христина Морфова- на политическата конюктура или на организираната посредственост?“

„Истинската история на Христина Морфова“ се появява на книжния пазар близо 80 години от след смъртта на голямата българска певица, почти забравена и непозната в родината си и превърната в кумир в европейските музикални столици. Още приживе европейската публика сравнява уникалния глас на Христина Морфова

с гласовете на великите оперни асове - Карузо и Шаляпин.

Документалният разказ на журналистката Румяна Лечева се появява 4 години след едноименния филм, който кореспондентката на БНТ прави за оперната прима.

„Истинската история на Христина Морфова“ става възможна благодарение подкрепата на кмета на Стара Загора Живко Тодоров и Радостин Миланов, директор на дружество „Водоснабдяване и канализация“.

Преди премиерата в родния град на певицата, книгата бе представена пред музикалните общества на Прага и Виена, където се пазят живи спомените за големия старозагорски певчески талант.

За премиерата в Стара Загора специално от чешката столица пристигна Надя Лукаш-дъщеря на ген. Лукаш.

По време на премиерата на книгата в Стара Загора отново бе повдигнат въпросът за преименуване на Държавната опера в Стара Загора, която според отлежало вече пет години предложение трябвало да носи името на видната оперна прима.

От 5 години емблематичната огърлица на Христина Морфова е собственост на носещото нейното име средно музикално училище в Стара Загора.

Следващите премиери на книгата са насрочени в София и Москва.

ЛАКОНИЧЕН И СОЦИАЛНО АНГАЖИРАН

В навечерието на Коледа получихме един хубав подарък – новата книга със стихове на Ботьо Буков. Подаръкът е хубав, защото поезията в тази иначе тънка книжка е стойностна, премерена откъм разточителност на изразните средства и обществено значима, защото за разлика от стотици стихосбирки, с които ни залива демократичното всекидневие и които преди всичко чоплят личните душевни драскотини на своите автори, книгата на Ботьо засяга всички ни или поне мнозинството от нас. Нас, които не сме, цитирам автора: премиери, банкери, кондисционери, рентиери, депутати. Всички те, които са ни откраднали, според поета, хормона на щастието.

„Произведен в България“ е озглавил стихосбирката си Ботьо Буков. Находчиво, остроумно, оригинално, но най-вече точно заглавие. Защото за съжаление днес среднотатическия жител на държавата ни е „произведен“ сякаш с единственото право да бъде беден, нещастен, надарен с качеството да мрази. Както подчертава Ботьо в краткото си стихотворение „Спрежение“:

„Аз те мразя./ Ти ме мразиш./ Той, тя, то ме мрази./ Ние се мразим. Вие ме мразите.“ Щеше да бъде чудесно, ако можеше да опровергаем автора, като го уверим, че в обществото ни пониква и крепкото стебло на взаимната любов. Уви, няма да бъдем искрени, ако го кажем.

Най-лесното е да обвиним поета в черногледство. В миналото и това се е случвало, въпреки, че поводите за подобни обвинения са били далеч по-малко. Но може ли да неречем „черноглед“ този, който отстоява правото на човека да бъде щастлив и защитен от „хуманните“ принципи на една нова Европа. Европа, която е загрижена сякаш повече щастливи да бъдат кокошките, кучетата и прасетата, отколкото нейните жители. Цитирам: „Кучето – Канис лупус фамилиарис –/ е човекът на Европейския съюз./ Законът ми забранява/ да го оставям без кокал, без покрив, без лекар и без любов.../ Спрямо мене - /европейското животин хомо сапиенс - / всичко това е разрешено.“ Вмятам: едно изследване на „Галп“ от последните дни показва, че българите сме световни шампиони по страдане за трета поредна година.“

Ботьо Буков си дава ясна сметка защо пише всичко това. Това осъзнаване е същевременно готовност да поеме отговорност за позицията си. „Пиша за слънцето./ което вече не иска да гледа България./ Пиша за България./ която вече не иска да гледа към себе си./ Тук животът е непоносим./ Но ако не пиша за това, / той ще стане невъзможен.“

Няма да премълча, че социално агажираната поезия ми допада, защото самият аз често потапям перо в обществените рани. Ценното при Ботьо Буков е, че неговите стихове, ангажирани или граждански, както ги наричахме преди, са преминали през сърцето му. Темите са лично изстрадани, затова внушенията му звучат убедително. За всичко обаче му помага фактът, че той не е изцяло „произведен“ в съвременна България. Част от него носи белезите и на една по-различна душевност, характерна за по-възрастното поколение, възпитавано в макар противоречиви, но все пак високи морални стойности. Ето защо поетът може да се отстрани, да се дистанцира до известна степен от образа на лирическия си герой, „произведен“ по законите на една уж по-съвременна

морална конституция, но натоварен с негативите на собствените й недомислия. Поетът анализира скритичен поглед душевността на този герой, без да го мрази и безапелационно осъжда: Цитирам: „Работим за 5 пари./ Плащат ни 4. / После работим за 2 пари. / Плащат ни 1./ Тогава изобщо не работим./ но продължават да ни плащат по 1 пара./ Решение на задачата:/ българинът видя сметката на социализма./ ще види сметката и на капитализма.“

Една важна характеристика на зрелия поет е способността му да бъде пестелив, лаконичен, но това да не е за сметка на силата на художественото внушение. Стихосбирката „Произведен в България“ се състои от трийсет кратки, съдържани откъм словоизлияния стихотворения. Но редовете на тези стихотворения експресивно дъхтят, изненадват ни при почти всеки нов образ, разтърсват ни с неочаквани ракурси. Ето как Ботьо е усетил Деня на независимостта 22 септември: „Отрязах ми тока./ Спрях ми водата./ Заседнах в асансьора. / Автобусът ми не дойде./ Банкоматът ми се изплези./ Ден на независимостта.“

Моето любимо стихотворение в книгата е „Подаръкът“. То се отличава от останалите по начина на поднасяне на идеята. Тя е внушена чрез лирическия разказ. В началото стихотворението започва почти прозаично: „Синът ми завърши медицина с отличен./ Кметът на града / вместо да му предложи работа в болницата си,/ му подари часовник, / за да отмерва престоя му в татковина България.“ В две изречения е определена ситуацията, в която ще се развива понататък лирическата експресия. Следва нагнетяване на напрежение с три пъти повторението: „Дишай-въздишай, дишай-въздишай, дишай-въздишай...“ Тук се крие и очакване, и надежда, и жажда все пак синът да получи това, което заслужава. А изведнъж каго антилиза идва разочарованието: „И така подаръкът на кмета/ ръждяса от въздишки.“ В няколко реда Ботьо Буков успява от личната си семейна драма да изтръгне обобщение, което носи драмата на десетки хиляди български семейства, загубили децата си, тръгнали за препитание по различни краища на света. Викът на бащата е настоятелен, но и драматичен, заради неговата неосъщетливост: Г-н кмете, връщам ти часовника./ а ти ми върни сина!“

Ботьо Буков умее да извлича поетически формули, които остават трайно в съзнанието: „Къщите на България/ са повече от хората.“ Колко сполучливо и лаконично изразено обобщение за съдбоносното обезлюдяване на страната ни. „Крилете струват пари.“ Смисълът, носен от тези три думи е ясен – нямаш ли пари, духът ти ще гази в калта на живота. Бедният няма да може да полети. „Вече е утре, а народът спи.“ Заспал народ ли сме българите – преди време написах статия под това заглавие. Радвам се да открия лирическия израз на сходна позиция у Ботьо.

ТАНЬО КЛИСУРОВ И ГАНКО СЛАВЧЕВ - ТРИФОН ЗАРЕЗАН, 1980 ГОДИНА

НЕПУБЛИКУВАНИ

Ганко СЛАВЧЕВ

(1930 - 1983)

ПЛАНИНСКИ ДЪБ

Едър град ще вали.
Спират птичи мелодии.
Идат облаци зли,
сам орелът ги води.

Буря вече реве
по бърда и раздоли
и прекръшва на две
едроснаги тополи.

Нийде няма подслон.
И реката прелива.
И по стръмния склон
всичко, всичко се срива.

Но дъбът-исполин
как ще плашат талази!
На земята е син!
Тя го пази!

ЗИМНО УТРО

Бе петелът от студ онемял.
Аз издрасках леда от прозореца.
Бял баир. И безкраят бе бял.
Бяла буря стобора съборила.

Тежко стене горският дом
и се люшка от ветровете
като авлигово старо гнездо
между клоните на дърветата.

Сякаш скупчено стадо овце –
тежка пряспа лежеше на прага.
Взех от нея, разтърках лице,
но от мен даже Шаро избяга.

Той прегърлял е вълци в нощта –
по снега има кървави дири
и напираша, гладна смъртта
още трака зъби по баирите.

Бяла буря. Безкраят е бял.
Стенат зъбери. Бездни екливи.
Но петелът, от студ онемял
възвестява, че още сме живи!

ПРОЛЕТ

Със мъзгата избиват филизи
и игличките са наболи.
Необлечени, още по ризи
се белеят тополите.

А на бряста, до стръмния бряг,
кацна гълъб, отнейде подгонен.
Рошоглавият враччи орляк
се боричка във клоните.

Белогръдата сойка кръжи
и синигерите долитат,
и подсвирква скворецът, по-жив
подир зимата снеговита.

Надалече се чува друг глас –
кукувица прегракнала кука.
Развигорът в клонатия бряст
наедраляте пъпки разпуква.

И тогава – за вечна прослава
на живота и светлия ден,
от върхарите славеи запява,
влюбен в целия свят – като мен!

„Паметта – пазач на времето.“ - и философски мъдро, и лирически красиво го е изразил Ботьо. И два стиха в интимен план: „Тук жените са убийствено красиви./ Трудно ми е да остана жив.“ В добрия смисъл на сравнението – приемам го като рплика на Фотевия стих: „И съжалявам, че останах жив!“

Няколко думи за поетическата форма на стихотворенията в „Произведен в България“. Привържениците на класическия стих може би ще изразят неудовлетворение от по-свободния стих в книгата. Няма рими, няма мелодичност. Ботьо е доказал, че умее да пише хубави стихове и в класически куплети. Той владее може би най-добре тази форма от новите поети на Стара Загора. Но тук творческата му задача е по-различна. Той не желае да отклонява читателското внимание с лирични настроения, с песенност и звънност на стиха. Задачата му в тази книга е да бъде ударен, на места драстичен, ако щете дори малко груб – нещо нехактерно за него като човек. Защото идеите, които си поставя за цел да разработи и да ни внуши, го изискват. И аз мисля, че успява да го постигне в повечето случаи.

Ще кажа и няколко думи за човека Ботьо Буков. Къде другаде да го направя ако не тук и сега? А той заслужава това. В житейската си позиция, в гражданското си поведение Ботьо остана постоянен и непроменен за разлика от немалко старозагорски творци. Неподатлив на конюктурните промени, поетът не се опита да се нагажда към това или онова управление. Той си следва своя собствен път така, както го разбира. Това според мен е достойно и заслужава уважение. Разбира се, сигурен съм, че не очаква всички да го обичат и харесват. Да имаш и приятели, и неприятели е също човешко. Особено ако си поет. А Ботьо Буков е поет. И това е най-важното и за него, и за неговата Стара Загора, на която той остана верен.

Таньо КЛИСУРОВ

Произведен в България, Ботьо БУКОВ, 2014 г., Стихоиздателство „Изблик“, Стара Загора.

Йордан
КАЛАЙКОВ

Зима е, но топла за декември. Преди седмица е превалило и есенните орници са живнали. По здрач, наметнати с кафяво-черните си покривала от обърната земя, сякаш дишат – дълбоко и тежко.

Пак онези къщи с бели дуvari и варосани стени. Остарели, разпиляни по склона на никое място. Към тях, по едва различимо пътче, белее табела – махала Велковци. Останал е само споменът, махалата се е споминала отдавна. Нечия ръка съобщав за някогашното, но и за сегашното в, което миналото още тлее .

На автогаричката просякия влачи галоши. Накуцва. Лицето с правилни черти като залепено за куцукащата снага. Обхожда пътниците – работи при всяко пристигане и заминаване на возилата. В промеждутъците присяда на грубо скована пейка до таксиджиите. Подават и цигара. Подкачат я нещо свойски. Усмивка се за миг и не изглежда вече толкова окаяна. После дълго и внимателно подрежда стотинките на пейката. Накрая ги събира с длан под ръба на пейката. На слънцето металните късчета проблясват ослепително като сребърни. Също като диплите на огряна течаща вода. Дали е била някога на речен бряг по залез?

Пътници чакат. Заедно с тях чакат врачета, гълъби и няколко проскубани котки. Всички те безпогрешно се втурват вкупом, когато някой си купи кифла. В неразборията и надпреварата да хапнат, сръчността на пернатите и опашатите е завидна, също като скъперничеството на

кифладжията – не дава трошица да падне на земята. Пари е давал.

Зима е. Под нулата. Остър вятър. Навалал е сняг. Слънцето грее ярко, макар студено и отдалече. Кара снягът да скрипти и искри. Не е за вярване – под бяла пряспа зеленее избуяла трева. Как се е пръкнала в мразовитите дни и как оцелява, никой не знае. Сякаш лятото и зимата са се прегърнали братски за обща почуда.

Чрез объркания климат, през озоновите пробойни, изненадите препъват и най-развинтеното въображение. Всевишният сякаш си прави шега с четирите годишни времена. Оставил е лятото и зимата самотни. С един замах е заличил преходните сезони. Сторили му са се ненужни. При тях природата се поглезва – кога с мартенска зима, кога с безкраен ръмеж и мъгли.

Дървото на сближаването и приятелството между двама е капризно. Младата фиданка зеленее весело, докато се полива грижливо от двете страни. Нататък, случва се, забравят да го поливат редовно от едната страна. Тъй, накрая, като всяко недогледано живо същество, растението започва да вехне и съхне. Най-напред от едната страна, след това и от другата, докато някой внезапен порив на вятъра не го сгромоляса окончателно.

На тротоара, между редицата дървета, по някаква причина - две са отсечени. Празните им места, до мъртвите остатъци от дънери, зеят като очни кухни, с извадени очи. Така ден след ден, докато една утрин осъмват преобразени. Нечия ръка е изрисувала с бяла боя върху тротоара стволите и короните на липсващите дървета. Сякаш хвърлят сянката си от някое друго място, отгоре, където всички живи се преселват.

Компания са. Пътуват. Тя е по-голяма от останалите. Приказва алтово. Смахът и е дрезгав с нотка на финна поквареност. Говори с тон на превъзходство. Другите кимат угоднически. Нагонът за налагане е жив и жилав. Може би дреме у всеки и търпеливо чака своя час, за да изригне. Дошъл е нейният час. Иначе говорят за тривиални неща. Всеки нагон, като троскота – расте навсякъде и е непридирчив. Никой не може да го спре. Пропуква и най-твърдия асфалт.

Зимното слънце е потопило възвишенията в млечна мъглявина. Те сякаш плават – леки, нереални, загадъчни. Пак Всевишният си играе с вселенската оптика и ни показва познатите неща по непознат начин.

С кръглото си лице слънцето наднича иззад заскрежените дървета, подредени чинно по ръба на отсрещното било. Долу, в падината се е проснал непрогледен син мрак. По някое време слънцето се изхитря, търкулва се от билото и плисва светлина в падината. Горещите дърветата потъват в ледена сянка и затреперват от полъха на северняка. Не след дълго дискът на небесното светило подскача нагоре и пак започва да се провира между дърветата. Те мигом грейват позлатени, а скрежът по тях заискрива като разпиляни скъпоценни камъчета.

Докато пътя устремно се провира между рътлините, изскача и внезапно потъва, играта на слънцето и мрака продължава, все тъй загадъчна и прекрасна.

Хубостта на тъгата – пленителна като сън, който не искаш да свършва. Като подранила утрин, в която ти се иска още да полежиш, преди да станеш и те грабне денят. Тъгата като тиха и мечтателна радост.

Представям си че съм отшелник – доброволно обрекъл се на самота. Кретам там, горе по хълмовете сред гъсталата, където не стъпва човешки крак. Живеем си с конче - късокрако и набито, каквито са планинските. Сутрин яздя върху твърд самар, в пустошта, сред треволяк и мечти. Никой не ми задава въпроси. Съществувам като в приключение, защото никой въпрос тук няма отговор.

Иска ми се да събера най-малко две неща, които никога не са били съединявани досега. Например да полетя като сврака, но с балон и да видя света отгоре тъй както само птиците могат - с едно око, отстрани, с наклонена глава. И едновременно там, долу, на земята да се сражавам като средновековен рицар за ръката на някоя Дулцинея. А после да се питам озадачено – летял ли съм наистина като сврака, имало ли е балон и дали дамата на сърцето ми не е била самата Сара Бернар? И по-важното – дали не съм се сражавал напразно за една предварително отхвърлена любов. Ако е така, нима най-хубавото не е да се хапва сандвич с пастет и да се отпива бяло вино от чаша, която звънти като сребърна?... Провидението си знае работата, като подлудява фантазията. Кара ни да се чувстваме като царе и да преглеждаме унесени в странна радост, в късни часове, върху златокрили коне.

Паркинг върху тротоар. Наредени косо автомобили, посърнали от сутрешния скреж. В една от начертаните с бяла боя клетки, сега незаета, се мъдри огромен надпис с тебешир – Обичам те Марийче. И в модерното време любовта не познава препятствия и не избира средствата. Избликва навсякъде. Нищо, че изказът ѝ не прилича на венчета, сплетени от метличини, окачвани всеки ден на портата на възлюбената – без умора.

СТРОИТЕЛ НА БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА

/Похвално слово за Велин Георгиев/

Елена АЛЕКОВА

Всяка книга на Велин Георгиев е своего рода празник за нашата духовност. Поет от висока класа. Критик с безпогрешен естетически вкус. Вярващ в Словото.

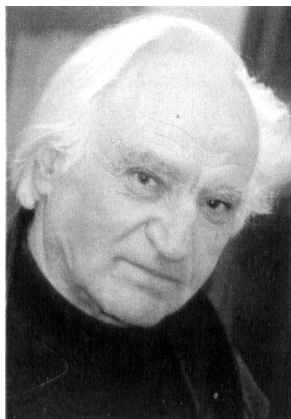
Велин Георгиев е един от любимите ми творци. И защото е даровит. И защото като човек остана верен на идеалите, които изповядва. Помни се: в годините непосредствено след 10 ноември 1989 г., когато мнозина „верни чада" на Партията я предаваха и напускаха, а други се разколебаваха във верността си към нея, Велин Георгиев стана неин член... И защото е един от малцината творци у нас, които притежават рядко срещана дарба - да се радват на чуждите успехи, да се възхищават на находчив образ, красива идея, изскочили не само изпод собственото му перо... И защото е съхранил чиста и любяща душата си и ни учи на съпричастие и човещина.

Неслучайно преди 18 години той създаде в дома на Дядото своя Салон: Националния литературен салон „Старинният файтон”. Тук той вършеше своето свято дело - далече от суетата и бляскавите зали. Упорито. Неотклонно. Когато не забелязваха талантливия, той го открояваше. Когато завист препъваше

можещия, той му подаваше ръка. Той казваше добрата дума на всеки от нас. Той ни защитаваше от пошлотата. Той ни повдигаше от нашето неверие и отключваше в нас извора на вярата в себе си.

Със създаването на Салона Велин Георгиев осъществяваше и друга, много по-важна мисия. В промените се реалности българската литература внезапно се беше оказала в глух коловоз. Трябваше решителни и смели люде, за да я спасят. Един от тези смелчаки беше Велин Георгиев.

Беше един от първите. С кипящо от енергия сърце той не почака окопитване.

Велин ГЕОРГИЕВ

Той се хвърли веднага - да измъкне българската литература от немарата, да я въздигне от пропастта, да я прочисти от наслоения и предразсъдъци. Та тя да сияе. И такава - сияеща - да я предаде на бъдещето.

По този път тръгнаха и други хора. Но се отказаха. А той продължи. И продължава. Той строи огромно здание. Той създава традиция.

„Файтонът с пегасите”, „Небесна колесница”, „Файтонът и неговите пеещи щурци”, „Файтонът - това друго нещо” са четирите лирикокритически книги, които Велин Георгиев издаде през последните години и така оформи поредица за НЛС „Старинният файтон”. „Поредица” - защото творческите и юбилейните срещи в Салона не секват. И Велин Георгиев ще ни радва още с много книги, носещи посланията на неговите въвеждащи ескизи към тези срещи, каквато е и „Пълнолетие”.

Велин Георгиев е великодушен и щедър. Неговата тяга към съпричастие, неговото желание да сподели, да подели, да се раздаде са пословични. Срещите в Салона, провокирани от него, са близо 900, но той все твърди, че те са плод на взаимно усилие, на взаимна любов:

„Това е моят дневник за тези години из пространствата на българския Дух. Из тези ширини бях с приятели и събратя и регистрирахме литературните факти в нашето време... Всички те са оставили частица от себе си, страница, стих, дума. Защото съм ги поканил на капрата и съм им дал думата.”

В съчината си книгата „Пълнолетие” е съставена от две части. Първата част („Погорещите следи”) следва хронологията на срещите в Салона през последната - пълнолетна за него - година. Във втората част („Антология „Старинният файтон”) са избрани литературнокритическите етюди на Велин Георгиев, звучали в Салона от създаването му до днес. Напомнят ми паметна литургия. Литургия за отишлите си от живота талантливи български творци. Но и летопис. Летопис за литературното време на прехода, поставил писателите пред неимоверни изпитания.

Така съвсем ясно се откроява огромното дело на Велин Георгиев за съхраняването на нашата духовност.

Святото дело на Велин Георгиев, когато с право можем да наречем СТРОИТЕЛ НА БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА.

КРИВОРЕЧИЕТО – „МАЛЪК МОДЕЛ НА БЪЛГАРИЯ“

Нели НЕДЯЛКОВА

Романът „Криворечие мое“ на литературоведа и изкуствоведа **Кирил ПОПОВ** е посветен на България. В романовата цялост са изявени самовглъбеност, интелектуалност и романтика. Книгата е в категорията: Философия, естетика и етика, както и другата книга на писателя „Бездуховността“ (1998). Творбата може да бъде определена и като мемоарна проза, обединяващично и философско-критическо, както „Празка палитра“ (2003). Романът заслужава още едно определение – учебник по стилистика, както „Стилуети“ (2006).

Говорим за роман, но по-справедливо е да кажем, че виждаме жанров синтез от роман, повест, биография, мемоари, пътепис, дневник, очерк, есе, ретроспомен, психоеюд, портретна живопис, репортаж (със силния интерес към реалните събития и емоционалната оценка за тях). Английският писател и журналист Джон Ланчестър точно разграничава художествената от документалната проза: художествената проза се пише на ръка, обикновено без редакция, пишат се около 500 думи на ден; за документалната проза се използва компютър, обичайно се правят много редакционни промени и се създават около 1000 думи на ден. Всичко, което се иска от един роман, – определя Ланчестър – е да бъде добре написан като истинска добра телевизия – многолюдно реалистично платно.

В „Криворечие мое“ са спазени всички закони на изповедната творба: авторът трябва да стои зад документалния материал и пред съда на читателите, искреността е необходимо да бъде насочена в три плана – към всичко около мен, към другите и към самия себе си.

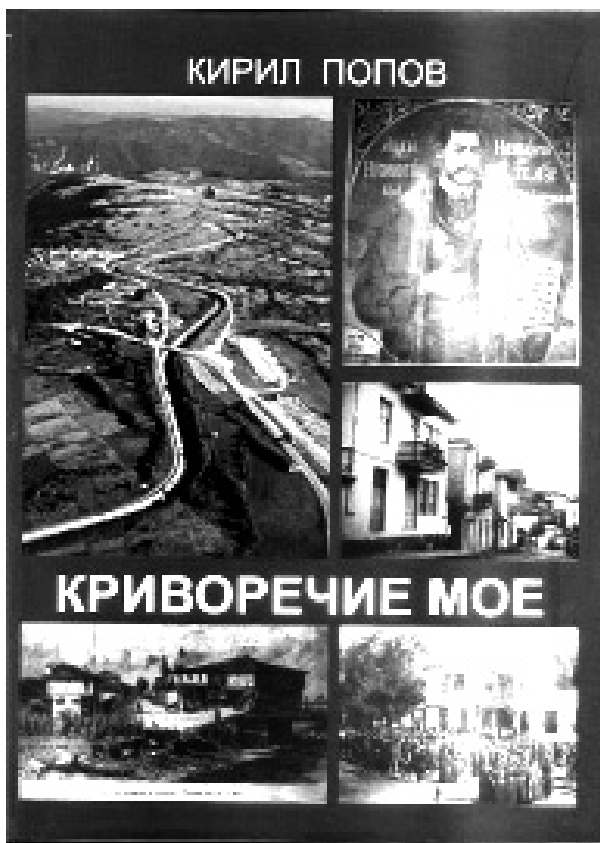
В езиков план книгата е образец на единство от традиция и модерност, блестяща със своята екстравертност вътрешно интензивен изказ. А стилът може да се класифицира като писателски хуманизъм, възплъщение на емоционалност, образност и дълбоки интелектуални прозрения – човешката същност е представена чиста, спонтанна и независима.

Първа, втора и трета глава са наситени с т.н. „традиционен език“.

Ощев първата глава „Археология на духа“ се задава модерната социалност, бодливата публицистичност и философската рамка на книгата. За писателя социално означава общочовешко, това, което се случва с разказвача, е възможна проекция в живота на всеки читател. Тук преобладава споменното начало, във фрагмента „Сенки от съновидения ли?“ се изброяват прилежно имената на къщите в Сестримо: Бабинванкината, Писарската, Кузевата и др., прилага се и пълен словник на сестримските прозвища: Мечкаря, Жабето, Кречеталото, Локомотива, Чугуна и др.

Втората глава „Триптих на свободата“ е посветена на нравствената свобода –

тази етична категория, която обхваща проблемите за способността на човека да бъде самостоятелна и творческа личност. Универсалният език е на песента, на особената мелодия, която предава друг тип послание – за изконния език на ценностите. Моми и ергени пеят по седенки: Сестро, Тодоро, Тодоро, кажи ми какво да ти сторя/... да знаеш, сестро,

да помниш./ как се брат на турци предава! (Из „Опиянението“). В „Кръщенето“ Бенковски повелително изрича революционната си молитва: Напред, братя! Вдигайте пушките в ръце, да се срещнем един други против неприятеля, да запазим своето Отечество, да придобием свободата си! А в „Жестокото отрезвление“ текстът е наситен с поетично слово – стихотворението на майката Менка започва с думите: Кой не знае моя дядо/ Георги Карагьоз?

Третата глава „Храмова памет“ е оформена като своеобразен манифест, в който се отправя пожелание към модерната художествена литература да следва законите на изобразителното изкуство, и по-конкретно на иконографията. Тази част на романа е доказателство още за актуалността на изследванията на чуждестранните българисти проф. Кимура (от Япония) и Бонамур (от Франция), които отдавна отбелязват, че езиковото поле се разширява. Тук мозаечно са събрани „парченца“ от различни езикови нива. В храма „Св. Георги“ Кирил Попов се опитва да дешифрира езика на символите в мащабните композиции с Христос като пастир – алегория на човешката душа, заобиколен с овце – символ на душите на праведниците в рая. „Жажда за изповед“ предлага впечатляващо експресионистично описание на личности като просветения религиозно отец Лазар Йончев, който допълва познанието на писателя: Св. Йоан е наречен Предтеча, защото предвещава идването на Спасителя. В „Отново чувам гласовете им“ слушаме опияняващите разкази на баба Ката за Света Параскева и Света Петка. Тълкува се като в тълковен речник диалектната дума „врбом“ „повърхностно почистване“ от речника на баба Ката.

„Законодателите“ на езика в традиционната българска култура са майката, бащата, бабата и дядото – проблем на семейството е какво отношение ще възпитава към езиковата култура. „В това е разковничето – отбелязва езиковедът Борислав Георгиев – трябва да ни повечее български писатели от мащаба на Й. Радичков, които чрез словото си да изграждат езиков вкус у българите“ („Език и общество“ – разговор в редакцията. // Език и литература, 1994, кн. 2). Бих добавила – трябва да ни повечее български писатели и от мащаба на К. Попов.

Метафората за „живота като каскада“ се развива експлицитно в четвъртата средишна част „Каскадата“, тук житейският път е положен в хоризонтал (срв. с други метафори: „животът е сграда“, „животът е път“, „животът е стълба“, „животът е контейнер“, „животът е растящо дърво“, „животът е бурно море“). Авторът обявява, че в Криворечието се съчетават традиция и технически прогрес, чувства се интензивният драматизъм навремето. Езикът е политически обективен, включени са: одумки срещу властимащите, прояви на съпротива към негативното, технокатизирано говорене като изкуствен език, разбира се, без тежки политически картини, за разлика например от романа „На дневна и на лунна светлина“ е подчертана възторжената оценка на инж. Георги Иванов: Това е най-мощната каскада в България, а в „Братя“ – критичната оценка на Иван Вучев: Държавата е и майка, и мащеха, за 5 години сме получили само 6 нови автомобили, старите са боклук, липсват части и гуми, а извършваме ремонт за повече от милион лева годишно. Д-р Пиперков си спомня за една катастрофа: от високите обекти на каскадата хората се прибирали по домовете си, но шофьорът направил грешка и всички полетели към пропасть. Тогава докторът със сестра Митрашкова се понасли шеметно, помогнали на пострадалите, по-тежките случаи изпратили в Пазарджик и цяло чудо е, че хората останали живи (Из „Ultimate survival“ (Оцеляване на предела).

В петата, шестата и седмата част писателят като социален антрополог изучава динамиката на тези процеси, които „модерното“ внася в традиционния модел на патриархалния свят.

Нов тип драматургична логика откриваме в петата част „Искри от стария пламък...“ (театралните диалози с Двойника) и в шестата част „Чаирски импресии“ (разговора с Луната – В. Петров пръв определя лунния речник).

В седмата част „Неукрасени истини“ блести римуваното писмо на майката; езикът на майката е обвързан с понятията „аура“, „телепатия“, „психокинеза“.

Приложението „Речникът на Криворечието“ разкрива характеристиките на криворечното наречие: то е западнобългарски диалект, в който съществуват много начини само с една стандартна дума да се изразят различни физически и душевни

състояния; турцизмите и оригинални сравнения са в изобилие.

Епилогът на книгата е изграден като програмен текст, звучи автентично, изповедно, носталгично, но и фантазно, без витиеватостта на словото. Финалът е молитвено слово, пожелание за благополучие, щастие и успех и допринася за една интелектуална наслада: Благослов отправям към бъдните ти дни тук, сред трите планини; и сред божествен свят като този, природата тук вае от камък чертози: в есен и зима, пролет и лете, Криворечие мое, пребъди във вековете!... Авторът гледа ретроспективно на личния си и на обществения живот, но не тихо и примирено, пътуването продължава. Родният край е сакралният свят в живота на всеки човек, родство, което спомага за оформянето на специфичен мироглед.

В езиков план книгата е един хубав учебник по български език, подходящ както за учениците в средното училище, така и за студентите по хуманитарни дисциплини, особено за тези, които посещават специални курсове като „Публицистично писане и документална проза“.

За отличния естетически вид на книгата допринася богатият снимков материал: 33 черно-бели и 38 цветни снимки, любителски и професионални (портретна фотография и аерофотография).

За читателя е особено хубаво да види Криворечието с очите на мъдреца автор, защото това виждане е позитивно и творческо. Кирил Попов – модерен реалист или поетичен и чист реалист, е доказателство, че България е „Държава на духа“ (по думите на Д. Лихачов). Всички знаем, че държавата на духа е мощната старобългарска писмена духовност, но по-трудно се обяснява ролята на писателя в съвременното културно пространство.

При сравнение на „Криворечие мое“ например с имигрантската литература, се установяват следните по-важни различия (Вж. Кирова, М. Комунизъм за продан. Тоталитарното (ни) минало в романите на българските писатели имигранти след 1989. // LiterNet, 09.10.2013, 10 (167). Обобщено художествените резултати на имигрантските романи са: сантименталност, лека пародийност, реална фантазност, тежка гротескност. В противовес на тези черти в романа на Кирил Попов виждаме трезво преосмисляне на нашето минало, настояще и бъдеще – нравствено и социално. Изображението на българския характер е психологически наситено и многопластово. Рисуват се различни съдби, със силен интерес към регионалното и националното – с описанията на бита, фамилените отношения и социалните нрави. В същото време текстът е разнообразен с исторически миниразкази, хумористични истории, сентенции. Следват се различни модели в литературната практика: сантиментално повествование (изповед на един родолюбец) и социално изложение (проникване в дълбочината на обществения живот, отричане на негативното и еснафската леност).

Кирил Попов. Криворечие мое. София: ИК „Ваньо Недков“, 2013. 360 с.)

85 години от рождението на

Усин
КЕРИМ

ЦИГАНИН СЪМ

Циганин съм. Детството ми босо
прошумя с катун под нощи хладни.
Ала нож във джоба аз не нося
и не дебна кон да ти открадна!

Циганин съм. От вулия ядох,
водих мечка в пек и снежна киша...
Но от скръб не пея като дядо -
дом си имам и на книга пиша.

Някога игрите ми отнеха.
Скитах дрипав - жива живеница!
Но погледай как във градски дрехи
днес играят двете ми дечица!

Плувах по води, но не с корито -
кон крилат веднъж ли ме примами?
Аз видях страни, до днес които
и на сън не е видял баща ми!

Нека плиска буен дъжд! Небето
да треши и буря зла да стене.
Не главня нощя, а ток ми свети
и света улавям със антена.

РОДЕН СЪМ АЗ

Роден съм аз сред старите катуни,
де цигани и циганки шумят...
И приказки в нощта при песен лунна
разказват те за бял далечен свят.

Роден съм аз сред мъката в полята,
край Бели Вит, под плачущи върби,
де скръб върти с бургия във сърцата
и тегне глад в брашнените торби.

Роден съм аз в ден есенен и мрачен,
край пътища, обгърнати в мъгли,
де нуждите ведно с децата плачат
и бистра скръб под миглите вали.

Роден съм аз, а майка ми умряла...
Баща ми стар в реката ме измил.
Затуй сега е здраво мойто тяло
и мойта кръв като река шуми...

КЪДЕ СТЕ

Къде сте, мисли вдъхновени?
Очите ми жадуват път...
И като весел дъжд над мене
лъчи да тръпнат и звънят.

Разплискал букова прохлада,
блести поток - от него пих.
Нима това не бе награда,
приятели, за моя стих?...

ЗАРЪКА

На Мария

Сам не зная рано или късно,
ала в някой най-нечакан час
нещо вътре в мен ще се откъсне
и така ще си отида аз.
Сестро моя, не скърби тогава,
дребни сълзи не проливай ти,
че животът пак ще продължава
и земята пак ще се върти.
Нека дойдат звани и незвани,
весела трапеза нареди.
И приятел песен да подхване,
та да бъде, както бе преди.
Всичко идва, всичко си отива,
свършва и желязото дори...
Но дали ми бе и миг щастлива,
моля те, мълчи, не говори...

*Из “Заръка”, стихотворения, ИК
“Рал Колобър”, София, 2013.*

Емил
РУПЕЛ

БЕЗРАБОТИЦА

Къде се шмугнаха големите величия?
Не искат ли тамян да им кадиме пак?
Вървя си аз по своя път, в посока ничия,
и влача тежко, уморено, крак след крак.

А те, притулени в неоновии реклами,
отново ми намигат с блеснали лица.
Не мога да повярвам - гасне младостта
ми,
а тяхната изгрява с толкова слънца!
Сменили козината, нрава не сменили,
те правят нови, нови дупки в моя джоб...
И пак ме блъсва оня вятър непосилен –
бушува в мен, възкръсва, в мен е Дон
Кихот!

Аз нося на гърба си техните уроци.
Не ми е вече ни до сълзи, ни до смях.
Предчувствам аз,
че мойта днешна безработица
ще стане утре страшна работа за тях!

БЕЗСЪНИЦА

Аз имам още работа на този свят.
Не съм почивал. Да почиват уморените.
Дори в ковчега ще сънувам, че не спя.
Заспя ли - събудете вой на сирените!

ПОКАНА ЗА РОЖДЕН ДЕН

Приятели,
в каква усмивка сме се скрили?
В бърлогата ѝ няма място за спане.
Родил съм се
и правя някакво усилие -
да срещнем себе си в една сълза поне.

На моя праг изтрийте прашните
амбиции.
В сърцето ви ще светне чувството за
друг.
Не се оглеждайте - в искрящите зеници
шпионката ще бъде кръгла нула тук.
Звънецът с приповдигнат тон ще плисне
вълна от нови вицове, каква вълна!
Прогнозата на моя дом зависи
от дланите, които носят топлина!

Ще лумне зной. И диви изблици ще има.
И всеки ще играе на открито, с хъс.
Един да сложи маска на голямо име –
децата ми за миг ще го посочат с пръст.
Без тостове и свещи - залезът разгърден
гравира моето напрегнато лице...
Решил съм празникът да бъде.
И ще бъде!

И рамото ми тръпне за добри ръце.

ЖИВОТЪТ ПРОДЪЛЖАВА

Смъртта прекършва моя сън, аха,
аха да духне пулса ми невинен,
да свие две лалета над смеха,
увехнал между устните ми сини...

В един такъв нечакан суховеи
сърцето ми само ще спре пред Нея.

- Дотук съм - ще ѝ свирна аз, - живеи!
Нататък само с Тебе ще живея!

Петър
ВЕЛЧЕВ

* * *

Ах, колко думи са необходими,
за да изкажем всичкото, което
в душата трае само миг!

И колко много думи разпиляхме,
и чак преграднахме от щедростта си,
и чак животът вече се пряхоса.

Ала мигът не се роди,
мигът внезапен като вик на птица,
единствен сред безчислените думи.

А може би от пищност той се плаши?
А може би го криеш ти, велика
Поезийо... скъперница!

1968 г.

РАЗСЪМВАНЕ

Кой в предутрината крехка
вдъхна дъх тръпчив на йод?
Нощното море открява
своя спотаен живот.

Кой изгряващ бог разпръсна
тази мъртва тъмнина?
Сънното море възкръсва
и излъчва глъбина.

Кой разсъмна тоя звън
над безсънните простори?
Будното море говори
и разказва своя сън.

Балчик, 1962 г.

ПЕЙЗАЖ

Безкраен летен ден умира,
без угризения, без вопли
и от трептенията топли
топлотата е като лира,
звъняща с хиляди листенца.

Пейзажът кротко се люлее,
сбогува се със своите образи,
а сред увяхващите облаци
огромно, огнено лале е
агонизиращото слънце.

1964 г.

Худ. Нено БАКАЛСКИ, Икар 497

Георги
РАЛЧЕВ

САВСКАТА ЦАРИЦА

В какви неща неземни се забърках.
А може би са те от времето на Соломон.
Във пламък странен да изгарям
и пак да се събуждам сам.

Когато съм във теб и ти си в мене,
сме сенки лунни, стон в нощта.
Това е Бог - неразгадана сила
на необяснена още светлина.

Превърна се в религия за моя дух.
В капан за моите страсти, в огън и във
вино.
Жадувайки за сънищата денем
в нощта след сянката ти аз вървя.

На сутринта те виждам по-блестяща
изгряваш ти във погледа ми тленен,
шуми в нозете ти река искряща
следа от мойта страст и твойта плът.

Сънувам те с името омайно.
Необузdana сила ме зове към теб.
Във стенещата нощ сред сенки лунни,
вино ли пия или любовен дух.

Бедрата ти красиви аз отглеждам
във дланите си силни всяка нощ.
След изгрева те виждам при реката
до мен искряща ти, потъващ в тебе аз.

Какви неща. Неземни. С пламък странен.
И слънцето увяхнало над нас
ни гледа — с тебе сенки лунни,
останали от времето на Соломон.

Сама дойде във моя мрак пиан,
под лунен лъч от хубост засияла
и после ме зароби, прикован
за тялото ти разцъфтяло.

До днес глупакът, нявга заслепен,
от своята любов осъден, но невинен,
отново сам и тъжно вдъхновен
с вързоп от твойта хубост си отива.

Разбрал отново — и за кой ли път,
във рая ставам някак си излишен,
ще търся да намеря топъл кът –
от своята любов спокойно да се диша.

/ * * *

Потърсят ли ме нежните ти пръсти,
луната затрептява в смут
и пада като плод откъснат
при тайната на твоя скут.
Потърсят ли ме твойте устни
и в моите сладост се налеи,
нощта във люлякови люлки
до съмване ще ни люлей.
Потърсят ли ме твоите нозе,
а моите, пламнали, ги яхнат,
и сбогом от света не взел,
ще се завърна тук, когато
във скута ти луните станат сто.
Ще те извайвам изморен от ласки,
додето стигне камък моето длето,
а камъкът - ще е врачански.
Луната каменно мълчи
и в устни каменни не свети,
а сладката ти тайна ще звучи
единствено в душата на поета.

ЗА ПРЪВ ПЪТ В “ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС”

ПЪРВА КНИГА

Моника НИКОЛОВАБЪЛГАРИЯ, ВАЗОВ
И БЪЛГАРСКОТО

Отечеството - понятие, което изразява всичко свято в човешкия живот. Трудно се описва неугасващата любов към родината. Земята, в която сме се родили, поставя в душите ни невидим знак и той е незаличим. Незаменима за нас с никоя друга земя по света, защото тук е нашият корен, нашият бащин дом, нашето минало, настояще и бъдеще. Един творец открива България, затова заедно с името и неволно изричаме и неговото - Иван Вазов! Той има право да напише: „На всичките трептежи на Балкана / история съм жива тук...”

Сякаш всичко започва с него. Идва гордостта, че сме родени в тази хубава земя - България: с планински върхове, врязани величествено в небесния свод, с долини уханни и зелени, с неповторими изгреви и залези. Какво е за нас България, познала през вековете повече мъка, отколкото радост? „Родината се обича не за това, че е велика, а за това че е своя”. Затова, че сме видели за първи път нейното слънце, че сме чули нейните песни, затова че нейното минало ни кара да се чувстваме българи. Защото човек не може да избира нито родната си майка, нито родната земя.

Едва ли има българин, достоен да се нарече така, който да не е закърмен от малък с благозвучните стихотворения на дядо Вазов – „На България”, „Аз съм българче”, „Родна реч”, „Де е България”. Във всеки един стих България живее с миналото и настоящето си, с тъгите и радостите си, с величието и паденията си. Тези стихотворения са неотделима част от нас самите, от българската литература като цяло. Те поддържат пламъка на любовта ни към родната земя, родния език, засилват преклонението ни към българския народ, към славното минало на нашите деди. Вътрешното убеждение на поета в красотата и прелестта, в хармоничното съвършенство на родната земя раждат искрено преклонение пред отечеството, окачествяването на родината като висша ценност, като „святая” земя. Същите възприятия, същите идейни и естетически представи определят и възторженото отношение на твореца към родния език, към българската реч - „звук сладък, най-мил в звуковете”, който не ще заглъхне, за да ни напомня как се опазват род и език. Вазов завещава на българите щедрата си души и един завет - да обичаме живота, без да го ограбваме. Той предупреждава, че случайните човеци присъстват в нашето ежедневие. А когато става дума не само за „слабост” и „несъвършенство”, а за определена духовна ориентация, заедно с твореца можем да потърсим корените на моралното предателство на хората с „мъртви” души.

Но Вазов не остава озлобен и груб в борбата със злото. Наред с гневното му отрицание се издига и неговата голяма любов. Той вярва в непобедимостта на човешкия дух. Творецът е навсякъде, където струи светлината на радостта от българското. Несъмнено има право да заяви:

**„Българийо, аз всичко тебе дадох -
душа, сърце, любов, зари небесни,
от теб приети -
върнах ти ги в песни”...**

Нено СТАНКОВ

НАЗДРАВИЦА

Да се напием!
Да изпразним каните!
Да чезнат грижите,
мига да съхраним!
Да пием за зарасналите рани.
За незарасналите –
просто ще простим.
Ще кажеш, знам:
„Живота е комар.
Казино е.
Една рулетка.”
Съгласен съм.
Отдавна хвърлих зар
и си направих
трезва равносметка.
Останаха ми мъничко приятели
(един за всички, всички за един)
и нощите,
тъй празни до безумие,
горчиви като глътки пелин.
Да пием, друже!
Да забравим болката.
Вдигам тост,
че Бог те е изпратил.
А колко малко трябва на човек –
една болонка и един приятел!

* * *

Душата зъзне,
просешки окъсана.
Ненужна дрипа
в стар очукан дрешник.
На изпитите за светец
ме скъсаха.
И няма как –
ще си остана грешник.

* * *

Сърцето ми пърха тревожно.
Самотна птица,
блъскаща се в клетката.
Боли жестоко.
Мъката кове.
Помогнете!
Пречат ми решетките!

НА МОЕТО МАЛКО МОМИЧЕ

Квартална кръчма.
Вино, мечти.
Пиша, паля цигара.
Вечен пътник съм,
а живота ми – влак.
И така,
гара след гара...
Мисля,
отпивам,
всяка глътка горчи.
Казват ми:
„За миг укроти се!”
Телефонът...
Той още мълчи...
Обади се!

* * *

Говорехме и пушихме
на пейката.
Ден делничен,
на другите приличен.
И стисках зъби,
дробове издувах,
за да не крещя:
- Обичам те!
Имаш право
да не вярваш в думите.
Дори и Бог
след мъки
опрощава грешника.
Но в този свят обичам само теб!
Човешко е...

Веска КИРИЛОВА

След време...

Пристъпваме със теб един към друг,
тихо! – миналото, за да не събудим.
Подай ръка и нека повървим,
тъй както правехме го някога,
да помечтаем с вятъра самотен,
дъждът свенлив тъгата да отмие,
ухание от чувство старо
да приютим във топлиите си длани,
да забравим за миг
болката стаена в нас.

Нощта сълзите ще стопи,
звездното небе над малката таванска стая
с луната мост към Млечния път ще ни
направи,
ще ни налее в чашата на младостта
звезден прах от любовта неизживяна,
а щом настане утрото,
разпилените коси на слънцето
с топла ласка миналото ще погалят –
ще се пробуди то със спомените оковано,
а ние ще се взираме във тях
през плътната стена на времето.

Тихо! – нека миналото пак заспи
в своето безвремие.

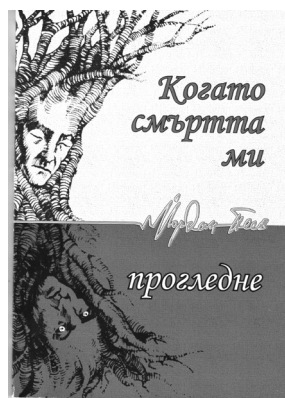
Из изложбата “Вдъхновения”. Живопис - Росица ПОПЧЕВА. Стихове - Виолета БОНЧЕВА

Защо ли...

Защо ли търся топлина
в изстинало огнище,
защо ли искам да отпия
глътка нежност
от кладенец пресъхнал,
защо опитвам се да видя
живителния цвят на любовта
във пролетно листо,
когато то покрито е от късен сняг,
защо очаквам да изникне
крехък стрък от чувство на взаимност
сред пустинна жега,
защо опитвам да открия светлина
зад димната завеса
на твоята изменчивост –
отговор не търся вече –
просто знам, че те обичам.

Сбогуване

Тръгвам си от твоето сърце –
горящо късче лед,
не търся вече твоята ръка –
изсъхнал клон, надвесен върху мен.
Не ми е нужен твоя празен поглед,
в който се е скрил
стремежа ти към свобода,
неизживяната любов,
порива по млада плът,
музата на твоето перо.
Не искам твоята престорена любов.
Вземи каквото искаш от живота,
а после посипи със пепел
една изгубена любов.

Йордан ПЕЕВ

ХЕРГЕЛЕ

Отпиват старчета на глътки времето,
преглъщат спомени, от младост дъхави,
и на живота им протритото стремето
трепери в тропота с коне задъхрани.

И прегорял тиган са днес поляните,
където някога, над Бог, препускаха.
Покрити с белези пулсират раните,
без бяг юздите им висят отпуснати.

Дочуват призива на страстно цвилене,
кобили викат ги все необяздени,
между подсвиркване и злъчно хилене
на млади кончета, до вчера раждани.

От вечност тежка е в смъртта раздялата,
в единственото им познато равенство.
И тръгват старците... Зад тях самарите
очакват младите жребци загладени.

Радостина ДРАГОЕВА

РОДНИЯТ ЕЗИК

Родният език потича с млякото.
С малки глътки светло те захранва
още от появата ти чакана.
Родният език камбана е.
Той звъни, когато сипеш радост,
стене, щом усетил си тревога,
плаче, ако ценност се разпада
и подсказва връзката ти с Бога.
Той е извор, бликнал от душата,
носи ключ за тайнства и вселени.
Взира се дълбоко, не пресмята,
утешава чувства оскърбени.
Вае вдъхновено всяка близост,
с ясписи и сол я аранжира.
Родният език - вълшебен извлек
от листенцата на бяла мирта.
Нежен като глас на окарина,
топъл като ведро юнско лято
родният език прескача синори,
щом Любов във него е налята.

ПО МОТИВИ НА СТАРОГРЪЦКАТА
ЛЕГЕНДА ЗА ПЕРСЕЙ

Превърнал се полека в златен дъжд.
И завалял на пръсти във душата ми –
един измолен от небето мъж –
със бяло чувство топло ме намяташ.

Съдбовен дъжд след облачна фантазия,
в дланта ми свита - светла песъчинка,
ти пак извайваш нежните ми фрази
след толкова мълчания преминали...

Забравих за възможните чадъри,
за пазените в скрипа дъждобрани...
Вали, но бавно! (Все във мен.) Не
бързай!
А аз ще те помоля да останеш.

А аз ще бъда трепетна китара,
преминала през твоята баня златна,
чито струни вътрешно те жарят.
И те понасят дръзко като вятър.

Цвета ТРИФОНОВА

На 14 януари софиянци можаха да видят премиерата на филма „Никола Вапцаров. Пет разказа за един разстрел“ в кино „Одеон“. Разбрах, че местата в салона са били недостатъчни, за да поберат желаещите да видят поредния филм за Вапцаров. Не защото са почитатели на поета и поезията му, а поради жаждата да научат истината за съдбата на една от най-популярните фигури в българската политика и литература. В продължение на половин век обществото ни бе заливано с монументални митове, със сиропирани ерзаци като филма на Мая Вапцарова (1), със скандали за поругания гроб и сензации за новооткрити, но непоявили се вече 5 години, стихотворения.

Ако в посткомунистическия период се промъкнаха книги и публикации, стремящи се да разчупят рамките на комунистическата митология, въпреки недостъпните все още архиви, то те бяха остракирани, омаловажавани и потулвани. Мнозина помнят психологическата инквизиция върху поета Марин Георгиев заради книгата му „Третият разстрел“, където за пръв път излязоха на бял свят показанията на Вапцаров при разпитите в Дирекцията на полицията през 1942 г. И никой не знае какво изплатих с книгата ми „Никола Вапцаров. Текстът и сянката“ /2004/, където повторно, след 1995 г., публикувах докладите на Вапцаров пред Македонския литературен кръжок през 1938 г. Тя бе „разкостена“ в 40 страници, а покрай нея и аз, от прононсиран агент на ДС Чавдар Добрев, литературен ментор и професор от висок номенклатурен ранг. Този човек бе удостоен с международна Ботевска /?/ награда от друг високопоставен агент на ДС две седмици преди нарочената „Книга за Вапцаров“ да излезе от печат, но вече била на хоризонта. Т. е. сребърниците изпревариха поръчковото творение в аванс – един малък и безсрамен, но пък доста разобличаващ куриоз. За сметка на това изданието „разгромяваше“ всяка, макар и малка истина, пробиваща вкаменения партиен мит, а обектите на отстрелване бяха трите по-различни книги – споменатите „Третият разстрел“ и „Текстът и сянката“, както и „Вапцаров и властта“ на Йордан Каменов. Със същата цел лично мен ме обиждаха и клеймиха публично в открито писмо във в. „Стандарт“, без да ми дадат право на отговор, също в списание – орган на ЦК на БСП, и в три вестникарски статии, предлагаша да ми платят, за да спра да пиша.

Междувременно два пъти прекъсваха докладите ми на две научни конференции за Н. Вапцаров, едната конференция дори я прекратиха. Командата да ме прекъснат на юбилейната сесия на БАН за 100-годишнината на Вапцаров през 2009 г. даде пред очите ми дълбоко законспирирано ченге-демократ. Отрязаха доклад и от уж академичния юбилеен сборник. (2) През 2010 г. редакторите от Литературния институт се изживяха като цензори, същински резоньори на оторизирания партиен одописец Лъчезар Еленков, който през 1995 г. в Банско се закани, че ръцете на хора като мен трябва да се трошат със железни пръти /т. е. винкелите да влязат в употреба и спрямо литератори и документалисти, а не само в ъндърграунда/, който съвет се възприе впоследствие /справка – случилото се с журналистите Васил Иванов, Огнян Стефанов, Люба Кулеш и пр./ Методите им са еднакви и лесно разпознаваеми – за да заглушат истината, за да маргинализират неудобните публикации, поругават и принижават авторите. КГБ-матрицата като теория и практика и досега е валидна.

Марин Георгиев е разказвал многократно за комунистическите изстъпления по повод „Третият разстрел“, аз за пръв път споделям част от печалните си перипетии. За да е ясно, че пътят към Истината за Никола Вапцаров

е като минирана писта, осеяна с труповете на духовни жертвоприношения. Върху тях тепърва ще се надграждат стъпките на следващите творци и изследователи.

Надеждата ми е, че подобна участ няма да връхлети новия филм на един от най-добрите кинодокументални режисьори, доц. Костадин Бонев, сценаристката Ивайла Александрова и оператора Константин Занков. Защото това е една разтърсваща, почти класическа творба на българското документално кино. Истинско чудо е непредставимият труд, положен от авторите, но и начинът, по който превръщат архивната материя в трагично озвучена поема за гибелта на един поет, посечен от идеологията. Подобна метаморфоза е възможна само във високото изкуство, посредством симбиозата от пълна душевна отдаленост, искрящ талант и перфектен професионализъм. Кинодокументалистиката по своята същност е пронизвана от гърчовете на историята, тя е изворово място и упорит следовател, и строг пазител на Паметта. Посветените на документалното кино рисуват с кръв и сълзи, с изповеди и дихания лицата на отминалите поколения. Те са авторите на Големия разказ за историята, за взривовите на епохата и съдбините на човека в нея. Само за тези „пет разказа“ екипът три години е събирал разпилените и скрити по музейни депа и полицейски фондове архиви. Сред огромния масив от документи са изровили всички възможни факти, провели са десетки срещи с

шпионин Борис Майлер, дошъл в Банско под прикритието на белогвардеец. За да се промъкне в обкръжението на Ванче Михайлов и да подготвя подмолно септемврийския метеж през 1923 г. В мемоарите на фамилията по времето на комунизма този фамозен доктор или шпионин, Майлер или Цветан Ведов, еврейн или българин, белогвардеец или комунист е непрекъснато величан като духовен наставник на юношата Вапцаров и заместител на тираничния и авантюристичен баща. Тогава беше така, сега е обратно – фамилията вече се отрича от Майлер, а възвеличава бащата-комита и се съпротивлява на филма.

Тук е и периодът в Морското училище, но вече без любовта към машините, а напротив – с тайната ненавист към казармения порядък, с копнежа по литературата и свободата. И с вродената самотност на поета още от годините на ранната младост, та до самата му гибел. Вторият разказ е подготовка за кървавата драма – не само Вапцаровата, а и на тревожната България, разпъната на кръста на голямата геополитическа катастрофа – Втората световна война. Заглавието се цели в една страшна интрига –

„За странното хрумване на Георги Димитров и последиците от него.“

„Героят от Лайпциг“, храненикът и подлогата на Кремъл, вождът на Коминтернът се чувства длъжен да се отплати за благоволенieto и привилегиите. И като един комунистически Авраам демонстрира кучешка вярност чрез

различни хора и са записали спомените им за миналите времена и събития. Непредставим труд и търпение, за да може Филмът да стъпи на непоклатима основа, да заложи тотално на автентиката. Всяка идея е защитена от автентични полицейски и съдебни протоколи, авторски ръкописи и саморъчни показания, шифрограми, мемоарни книги, снимки, филмови хроники, гласови свидетелства. Как огромното количество изворов материал е превърнато в органично повествование за една човешка драма, си остава загадка, обяснима само с магията на творчеството. На първо място това се дължи на сценария, структуриран в пет разказа. Началото е всъщност инверсия – слага пръст директно в темата и в раната – присъдата и разстрелът на един голям поет в мрачните тунели на Гарнизонното стрелбище. Само че ги няма досадните хвъркащи гълъби на Мая Вапцарова, а грозно стърчат, оглозгани от куршумите, смъртоносни стълбове и прозвучава глухото стенение на смъртта.

След което разказът се връща към началата, където трагедията се зачева – към мястото и рода в Банско, към юношеството на Вапцаров и взаимоотношенията между сина и бащата Йонко. Биографичният план обаче е неразривно свързан с бурната история на този регион. Вапцаровата младост е разказана през призмата на тогавашната актуалност, през четите, борбите и разцеплението във ВМРО. Комити и войводи присъстват визуално и смислово в текста, бъдещият поет се мярка в техните буйни редици и по волните им горски обиталища. Филмът навлиза в сенчестите територии на доскоронните митове и разкрива старателно скривани или фалшифицирани факти – изтъква например мистериозната фигура, вмъкнала се в къщата и в живота на Вапцаровото семейство – коминтерновският

кърваво жертвоприношение към своя бог – сакатия сатрап Джугашвили /между другото предвидливо си разчиства пътя от евентуални бъдещи съперници/.

Стряскащи са кадрите, изровени от старите филмотеки – да видиш лицата на истинска глутница от тъпи, неугледни, разпасани катили и убийци, господарите на милиони съветски роби. И сред тях нашенският сервилен пияница със същата физиономия на главорез, който предлага, организира и изпраща на гибел 55 български комунисти, събрани от сибирските лагери и от испанските интербригади, като диверсионни групи парашутисти и подводничари, които щели да предизвикат ново „народно въстание“. Е, сега филмът проследява трагичната им участ, показва физиономите им на излъгани, изоставени, хвърлени на заколение смъртници. Никой не ги чака, никому не са нужни – очакват ги на гюме само хрътките на Никола Гешев.

Един от тях обаче успява да стигне жив до София. Сякаш е определен да обсеби ранимото и самотно поетическо сърце, тласкайки го към гибелта в името на една кука утопия. Човекът на ужаса е полковникът от НКВД Цвятко Радойнов. Ужасът извира от очите му като прокоба – ще ги видите. Съдбата изглежда неумолимо следва своя ход, как иначе ще се сбъдне ранното пророческо стихотворение „Гадател“, предсказващо разстрела. Радойнов е новият наставник, още по-безмилостен, жесток и властен, който ще се разпорежда с живота на поета, наемайки го за свой помощник в минно-поддривната комисия на БКП срещу заплата. Той е пряката връзка между поета Никола Вапцаров и коминтерновския проект на Кремъл за България. Така се пише следващият разказ – „С какво Вапцаров заслужи смъртното си

наказание“.

Оттук нататък филмът разплита всички конспиративни теории и чрез множеството полицейски разследвания и съдебни документи доказва кои са истинските терористи и шпиони, каква е била ролята на пишман конспиратора Вапцаров и какво точно е свършил. Прочетени са показанията на всички арестувани по делата 585/1942 и 530/1942.

Разкрити са големите им планове, по които не са направили нищо, освен да разпределят едни милиони динари, драхми и долари, спуснати от руското посолство, между върхушката на БКП. Документите за парите са изтръгнати чак от архивите на Скопската УДБА, неимоверно постижение на екипа. Протоколите разкриват как всички арестувани са признавали всичко и всеки е издавал всички, а мистичният полицай Н. Гешев е знаел всичките им ходове предварително. Най-наивните и невинните в този голям провал на ЦК на БКП са двамата приятели и поети Никола Вапцаров и Антон Попов. Но Петият разказ се стреми да освети, доколкото е възможно най-старателно скриваната тайна на партийната конспирация, а именно

„Вторият процес срещу Никола Вапцаров зад стените на Софийския централен затвор“.

Защото и досега ги няма прословутите вътрешнопартийни анкети, изискани от арестуваните, с които се преценява кой доколко е вреден и виновен пред партията, кой кого е предавал, кой да бъде спасен и кой да бъде пожертван. Така големите хищници си осигуряват коз, за да изядат по-малките риби и да спасят собствените си кожи. Оттогава още са им хитрините. Най-главните и най-виновните оцеляват – Трайчо Костов, Иван Масларов, Никола Павлов – Комара, Павел Шатев, Антон Югов и Цола Драгойчева, а на гилотината отиват най-незначителните, които дори не са партийци, сред тях и един талантлив поет.

Още тогава, през април 1942 г. в Дирекцията на полицията, след разпитите и анкетите, Никола е разбрал и се е примирил със съдбата си на жертва, щом точно тогава, далеч преди присъдата, е написал „Предсмъртно“ и „Прощално“ – неговите точни завещания. Други предсмъртни писма от неговата ръка няма. А спасилите се необразовани негодници после ще управляват страната, ще пишат книги за „героичната история на БКП“, забравяйки за „срамната“ ѝ страна.

Лично за себе си не мога да им простя, че през най-ценните години на младостта ми, в училища и университети, бях длъжна да им зубря лъжите и да се явявам на изпити върху тях, вместо да чета истински философски трудове. Лайтмотивът на тези два разказа според мен е репликата на Никола Гешев:

„Ще унищожа кадрните ви хора и ще ви оставя кундурджиите – да видите как се управлява с кундурджии.“

Лош пророк е този човек, как е могъл така грозно да прокълне България! Оттогава, та досега клетвата му тегне над родината ни, обрича я на провал, а спасение от синовете на кундурджиите няма и няма.

Епилогът на филма не затваря историята и не е финал, напротив, зее като отворена рана. Всичко е свързано, една трагедия поражда друга, още по-страховита, мъката и гибелта дамгосват всички, и близките и враговете, пропастите се запълват с все по-голямо кръвопролитие, а то се превръща във всеобща ория. Това внушават покъртителните гласове на Вапцаровата майка и на царица Йоана, и двете търсещи, една след друга, пресните гробове на разстреляните българи, за да запалят поне една християнска свещица. Като гледа човек филмовите кадри от т. н. Нарoden съд и как наблъскват в каминетките като животни осъдените държавници и интелектуалци, на път за вартоломеевата нощна оргия на Орландовци, душата му се разтърсва от мъка, срам и вина. Питам се дали има друг народ, таящ в сърцето си толкова злоба и отмъстителност спрямо опонентите си и спрямо видните си хора, дали не сме на една ръка от полпотовците? Каква идеология, каква партия може да те накара да съсипваш нацията си? Не, това е дивашка отмъстителност, това е мрачна карма,

СЕНКИ ОТ ИСТОРИЯТА

вкопана в гена, в паметта и в психиката на българина, а политическата конюнктура е само индулгенция за бушуващото зло в душите.

Това горчиво послание и мъчение остави в мен този невероятен документален, поетичен и философски филм на Костадин Бонев. Свършвам дотук със съдържанието, то трябва да се види и да те остави ням, с наведена глава, без да се гордееш, че си... Но бих искала да размисля как е постигната тази висока цел – моралният катарзис, тревогата на съвестта? Несъмнено на първо място чрез автентиката и истината, чрез високата гражданска смелост на творците. Документът е суров и безпристрастен, той е суха фактология и застинал образ, не би могъл сам събуди емоциите и да предизвика екстатичните вълнения на зрителя. Важното е, че темата и архивите са попаднали в ръцете на един изряден майстор и естет, какъвто е този виден български режисьор. Той ги е облъхнал с любов, вложил е целия си талант, ум и сърце, за да създаде виртуозен микс от наличната камера от документалистика, живи кинокадри, лирични текстове и публицистичен коментар, ретромузика, носталгични морски пейзажи, стари градски интериори, компютърна анимация. Толкова много и разнообразни компоненти, говорещи с различни естетически езици, са наставени и обединени с пределно чувство за мярка, с рядък усет и финес. Отличителна черта на режисьора е умението му да омекотява или опоетизира остри и крайности, не само в този, а и във всички негови филми. Монтажът му е от най-висока класа и според мен е принос в теорията на киноизкуството.

Най-голямата находка и специален бонус за филма е гласът на актрисата Цветана Манева. Този глас зад кадър овладява духовното и психологическото пространство и на филма, и на залата. С богатия си тембър и диапазон от интонации, тя изважда душата на всяка изречена дума. Задкушен, изповеден, артистичен, с точни акценти, паузи и хрипове, гласът е рядко функционален и играе всички роли – на поета, изговарящ стиховете си, той е гласът на репресията и гласът на „мъката ненаписана“, гласът на историята е това, предвиден от Вапцаров в стихотворението „История“. Музиката е не по-малко важна спойка в симбиозата от изразни средства. Тя е фон, носещ ритъма и интимитета на отминалата епоха с нейните трогателни акордеони и градски фолклор. Но е пропита и със специфичната чувственост на всеки от петте разказа и от музикален фон се превръща в душевен пейзаж на човешката драма – ту е любовен трепет и светъл порив, ту е тътен, плач, тъга и покруса. Още един красноречив шрих в многообразните езици на филмовия разказ е компютърната анимация. Приложена е спрямо стихотворните текстове на Вапцаров – начупената им графика тече на екрана като водите на пролетната река Глазие – буйни, но пресечени, като струи на планински водопади. И върху графичния поток избиват червени петна, визуални акценти, асоцииращи с куршума върху високото чело на поета. Има магия наистина в това съвършено сливане на волята, чувствителността и уменията на толкова различни специалисти.

Бих казала, че в стремежа си да създадат филм, достоен за големия поет, те самопостигат собствената си кулминация като професионалисти, отдадени на високото си изкуство. Но самопостигат и всички нас, зрителите, като достойни хора на 21 век, способни да осмислят и оценят и доброто, и злото в своето битие.

Филмът „Пет разказа за един разстрел“ е един от уроците, изтръгнат от страданието и провалите на нацията, за да я възпитава в благородство и цивилизованост. Ако тя все още е в състояние да се вразумява от изкуство, антагонистично на чалгата, разбира се.

(1) Ти помниш ли. 2009 г.

(2) Вапцаров - вяра и самота. 2012 г.

акад. Любомир Милетич (1863 -1937)

Погромът над тракийските българи през 1913 г. е изстребление и геноцид. Само в едно българско село Залъф, прочуто със своите вина в цялата империя, са избити 1687 души – и това е втори Батак!

Проф. д-р Делчо Порязов

Книгата на акад. Любомир МИЛЕТИЧ "Разорението на тракийските българи през 1913 г." за всички поколения е и ще си остане библия за тракийския погром, който по думите на самия Милетич няма „себе равен в новата ни мъченическа история". Какво всъщност е извършено тракийските българи по време на трагичните събития през 1913 година? Само разорение, или то е било съпроводено и с изстребление, т.е. с фактическо унищожение? Акад. Любомир Милетич още в предговора на втора страница нарича тези събития "Погром". Очевидно двете понятия не се покриват по съдържание. Акад. Милетич по интуиция е чувствал различието. Думата "разорение" съдържа преди всичко икономически елементи. Когато се каже разорение, се подразбира загубване на собственост, на богатство. Изречем ли словото "погром", съдържанието се разширява, изменя се или най-малкото се допълва и с други съставки. В нашия случай - с политическия елемент унищожаване. Истинската дума, обхващаща съдържанието на трагичните събития през 1913 година, описани от акад. Любомир Милетич, възниква десетилетие след неговата смърт и я намираме в решенията на ООН - нарекли престъпленията срещу човечеството - геноцид.

Разорението и изстреблението на тракийските българи в Източна Тракия е започнало още когато мастилото по Лондонския мирен договор не е било застинало. Турската реокупация на Източна Тракия бележи началото си в разгара на Междусъюзническата война. Тя е насочена в три направления: Енос - Дедеагач, Кешан - Одрин и Чорлу, Визенско - Лозенград, Малко Търново. Големите жестокости са извършени в първите две направления. Българските власти, пък и самото население не са вярвали до последния ден, че турската войска ще наруши Лондонския мирен договор. Но в действителност турците още в началото на юли настъпват - "грабят, убиват и опожаряват" - всичко, що е българско

Това, което е станало от юли до октомври, пише акад. Любомир Милетич, "надминава по ужас най-ужасните масови избивания, на които българщината е била подлагана дори и в историческото Баташко клане... убийствата засягат население от двата пола на около 17 села и продължават дълго време с най-сурова безпощадност.

В самата тактика на Турция планът за реокупация на Тракия е бил съставен още

със започването на Междусъюзническата война на 16 юни. В началото на юли турските военни власти вече предприемат съответните действия. Съвсем съзнателно и в съответствие с плана те оставят или по-точно подтикват българското население по-бързо да ожъне и да овършее зърнените култури. И след като зърното е в хамбарите, започват насилствено да прогонват хората от родните им селища и масово да ги избиват. Паролата е - физическо унищожаване на българите, и то по най-варварски начин. Тактиката е от арсенала на Османската империя: напред - организирани и въоръжени отряди башибозук, и след тях - редовна турска войска.

Йордан АТАНАСОВ

П О К Л О Н

На доц. Атанас Щерев и Димитър Шалапатов, потомци на прогонените тракийци - 1913 г.

Сред зеленика, парна и барчинки към дедите под южното слънце, към съдбите им страшни и истински кретае днес ние – техните кълнове.

Тук, където Родоп ахтяла от песни и животът кипял е – сега е мъртвило. От уста на уста се предавали вестите - заби се и в мене тяхното парещо жили.

Какво преселение мирно!? Било е адът... А в кръга му девети – деца и жени. Хора с чалми и души сатанински съсичали старци и блудствали с млади...

Към майка България – въздух насъщен, без пътеки – в гори и в тръни прикрити своя трънен венец с гняв и сълзи в очите те понесли, оставили бащини къщи...

Ние сме кълнове техни:

помним, тъжим...

С млади потомци, на пръсти,

по тези земи

тук идваме за почит,

късно е днес да мъстим.

Кръв тракийска,

поклон и от нас приеми

до земи!

Трагичната история на българското население от Тракия през 1913 година започва със село Булгаркьой. То е било чисто българско, както показва самото му име, и населено преди 300-400 години с българи от Родопския край. В него са живеели около 2000 души. Не е имало нито една турска къща. Поради тази причина населението е настоявало при водените предварителни разговори между България и Турция за проектираната граница Мидия-Енос то да остане от българска страна. И действително е имало съгласие границата да мине на 5 км източно от селото. Населението е живеело богато, щастливо и посрещнало с радост вестта, че ще бъде в пределите на България. Но така е било до 1 юли. Радостта секнала на 2 юли, когато в селото влезли 120 турски кавалеристи. Една част от селяните усещали какво ги очаква и са избягали в околните гори. Турците събрали оръжието, което имали хората, и заедно с реквизирания дребен и едър рогат добитък, приблизително около 25 000-30 000 глави, откарали в Кешан.

Задължили селяните да пекаат хляб и да хранят войниците. Това траяло пет дни. На 7 юли турският началник заповядал да се събере в края на селото, край Байдановия мост, цялото мъжко население, за да им държи реч. Явили се около 350 мъже. Но вместо реч била дадена заповед да се съберат накуп. Със залп от заградилите ги турски войници хората били покосени. Само 8 души успели да се спасят с бягство. Жените и децата с писъци бягали от селото. Всички застигнати българи са били съсечени или застреляни от турците!

В следващите два дни цялото село било "опустошено, разграбено и опожарено". Загинали 1100 души. Останалите около 900 души живи, между които само 60 мъже, а другите жени и деца, били откарани в Кешан. Младите жени и девойки били пръснати по турските села и потурчени. Така "българското село" (Булгаркьой) било обезбългарено и затрито от земята. Разорение и изстребление едновременно.

В същите тези дни турските войски навлизат и в Одрин. Градът е окупиран от тях на 9 юли. Жертвите тук са българи затворници в занданите на Одрин - една немалка част от които пленени войници. Смята се, че тук са избити без съд и присъда 521 души българи.

След като разорили българските села в Кешанско, турските войски се прехвърлили в следващия район, на север - Узункюприско. Тук са пострадали почти всички села, в които са живеели българи. Опожарени са селата Чопкьой, Търново, Ерменкьой, Османли и Ново село. В с. Търново най-напред са запалили току-що построената църква. Но най-голямо нещастие сполетяло село Залъф, прочуто със своите вина в цялата империя. Населението не е успяло да се изтегли и тук са избити 1687 души. Жестоката е била участта и на жителите от село Татарлар. Бягащите хора били настигнати на пет километра от селото и били изклани, по думите на очевидец, успял да се спаси, като животни. Загинали са няколко десетки селяни.

От района на Узункюпри турските военни части се насочили към Одрин и Свиленград (Мустафапаша). Те навлизат в Свиленград на 10 юли и подпалват източната част. Но когато се разбира, че градът ще остане в България, турците го подпалват отново и този път той изгаря до основи. От къщите няма помен, също тъй и от големите масивни и обществени здания - черквите, училищата, болницата, казармата, джамиите, големите магазини - всички са изравнени със земята.

ДА, НАИСТИНА, ЖЕСТОК, ВАРВАРСКИ ГЕНОЦИД, ЗА КОЙТО НАШИ ПРОДАЖНИ ЖУРНАЛИСТИ И ИСТОРИЦИ КАТО ЗЛАТКО ЕНЕВ ОТ „ЛИБЕРАЛЕН ПРЕГЛЕД”, ПРОФ АНДРЕЙ ПАНТЕВ ОТ БКП, ДОЦ ИВО ХРИСТОВ ОТ ПЛОВДИВ, ТЕОДОРА БАКЪРДЖИЕВА ОТ РУСЕ, ПЛАТЕНИ ОТ БЕРЛИН, АНКАРА И ВАШИНГТОН, ДНЕС ИЗОБЩО НЕ ОТВАРЯТ И ДУМА.НАПРОТИВ, ТЕ ХВАЛЯТ ТАЗИ АЗИАТСКА ДИВАШКА ДЪРЖАВА - ТУРЦИЯ, ЧЕ СЕ БИЛА „ЕВРОПЕИЗИРАЛА”! ДА, НО ВЪЛКЪТ КОЗИНАТА СИ МЕНИ, НО НРАВА НЕ, ТАКА ЧЕ НАРОДЪТ Е КАЗАЛ МНОГО ТОЧНО: НА ТУРЧИН ВЯРА ДА НЯМАШ!

Огнян СТАМБОЛИЕВ

КНИГАТА „PINK FLOYD“ (ЕЛИПСИ) НА ВЛАДИМИР ШУМЕЛОВ С ДВОЙНА ПРЕМИЕРА

Росен
ДРУМЕВ

НЕДОПИСАН СЪН

Съмнявам се В съмнението се съмнявам –
надеждите са алчни успехът се купува
И ако ми предложат да замина за Чикаго
аз ще се съмнявам че Чикаго съществува

И ако ми предложат да замина за Аляска
където е студено където зъби тракат
където е възможно човек да се натръска
и да заспи на някой алтернативен айсберг...

Заспива бяла мечка - сънува бели хора
Заспива ескимос - сънува сън с тюлени
Аз също спя в момента съборен от умора –
сънувам този свят населен от кретени

Сънувам този свят а искам да сънувам
далечни светове...

ОТНОВО

Тук всичко е разбито и просто не се диша
в помръкналата святост на земната природа,
отровена изцяло. И без идея свише...
Тук просто всичко свърши
и трябва да си ходим.

Но имаме ли време и свят, където може
отново да наденем изпрани чисти кожи,
отново да приемем живот в човешко тяло,
та като гледа как си броим на глас ребрата
сам Бог да се наеме да ни реши съдбата
и всичко пак да почне от вечното начало.

РОДИНА

Във време на опасност, да хвърляте телата
търсете, братя, място. Не гледайте назад,
че горе ви очакват духът на Караджата
и на певица горди. В небесният ни свят
е пълно с изненади - забравени любови
отново се оплитат в мечти и чувства нови
и мигом оживяват от другата страна.
Кое то тук заглъхва, там мощно проехтява –
в онази непреходна по-българска държава,
пътуваща към Бога в море от светлина.

ДАЛЕЧ

Щом няма справедливост животът се руши
и не остава време това да се оправи,
болезнено се стапят безсмъртните души
дълбоко вдън телата. Движенията бавни
говорят, че човекът тежи от мисли тъмни
и трудно се изкачва по същността си стръмна
от минало дълбоко към бъдеще далечно –
дали там всички тайни ще бъдат изяснени
и слънцето ще грее, морето ще се пени
под купола отворен на възцарена Вечност,
или светът ще гасне в студена светлина
сред огнената немош на време твърдосиво
и ще кънти животът от чувство на вина?
Далеч, далеч от този изгубен свят, разбиван
от ударите тежки на часове среднощни,
далеч от клеветите, от приливите мощни
на морската стихия. Тупти небето живо
в отмерения ритъм на вечния часовник,
виновните не чуват спасителното слово –
надяват се вината без съд да ги отmine
и пак да съгрешават. Но бие точен час,
когато се изчерпват и време и причини...
И следствията взимат законната си власт.

Варна – 6 декември 2013 г. (петък)
от 18.30 ч. в Арт „На тъмно“ зона (ул.
„Стефан Стамболов“ – 2);
Силистра – 7 декември 2013 г. (събота)
от 18.30 ч. в бар „Ел Дорадо“.

Премиерата е с участието на автора и
музиката на легендарната банда, куратор
– Антони Цонев.

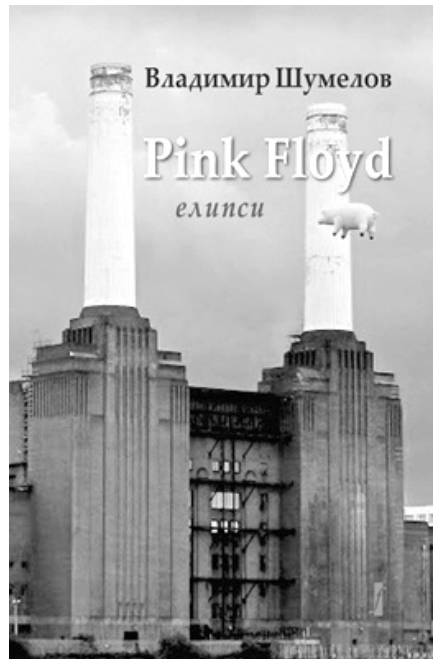
Заедно с книгата бяха представени и
новият 12 бр. на алманах „Света гора“
и бр. 2 на в. „Литературен бюлетин“,
в чийто редакционен екип Владимир
Шумелов участва.

Събитието е посветено на кандидатурата
на В. Търново за Културна столица на
Европа през 2019 г.

“Седмата книга на писателя и критика
Владимир Шумелов завладява с
постигнатия от него синтез между
критика, белетристика, лирика и
концептуалност. Базирана е именно върху
творчеството на великата банда, макар че
не се отнася само и единствено до нея.
Целта ѝ е всъщност да изтъкне ставащото
в съвременната литература, пречупено
през призмата на рока – в частност и
като цяло. Авторът много държи и на
формата, помествайки и използвайки като
интермедии преведените на български
фрагментизирани текстове от най-
големите албуми на „Pink Floyd“. Така
ги превръща в лайтмотивни за своята
творба, в резултат на което тя също
„звучи“ като песен на групата: плавна,
безкрайна, неземна... – своеобразна
идейно-структурна ос, около която
са структурирани металитетурни и
литературни фрагменти (елипси).”

Пламен ПЕТРОВ

Все пак това е литературна книга,
въпреки заглавието – то е изкуствено
подвеждащо, изведено е от бекграунда
като акцент и носещо в себе си повече
символност; подобна функция има и
корицата със снимката на Ясен Цонев на
електроцентралата Батърсий от Лондон,
която има своя история (подобна снимка
от култовата постройка в стил ар деко в

лондонския район Челси е използвана
за обложката на албума „Animals“ на
групата от 1977 г.).

Книгата е от колажентип – фрагментарна,
с въвеждащ и заключителен текст, плюс
текстове-приписки с авторефлексивен
характер.

Жанрово уточняващото подзаглавие
„Елипси“ (като се има значението на
понятието в математиката, анатомията,
езикознанието, литературознанието,
бита и техниката) дава широка
възможност за свързване на музикалното,
техническо-битовото и литературното в
различните текстове.

Текстовете основно са групирани
в два корпуса – металитетурен
(критическо-есеистичен като тоналност,
фрагментарен като форма), който
включва български и чужди автори, и
литературен (начални и финални акорди
от разкази на Владимир Шумелов, както
и отделни художествени фрагменти,
които имат и илюстративен ефект, и
надникване в „лабораторията“.

Откъсите от преводни стихове на
песни на „Pink Floyd“ са преход между
фрагментите, уплътняващо и спояващо
средство между тях, фон (бекграунд) в
цялостното звучене.

И все пак защо „Pink Floyd“?
Доста документални текстове в тази

компиляция дават отговор на въпроса.
Но може би, което важи за доста групи
и музиканти в рока от отминалите
десетилетия, защото бяха централна
фигура в живота на не едно поколение
и защото бяха концептуалисти и
създадоха универсално творчество,
валидно за всички времена.

Сглобена по този начин, книгата
оформя пъзел на една духовна интимна
вселена като част от автопортрета на
времето – авторефлексивност, пълзяща
между минало, настояще и бъдеще;
в същото време тя е и литературен
дневник, но и албум с любими снимки-
текстове (спомени).

P.S. Книгата се появи месец след
легендарния спектакъл „The Wall“
(„Стената“) на Роджър Уотърс у нас и
почти седем години след посещението
на Ник Мейсън в България по повод
изданието на нефикшъна му „Пинк
Фloyd“ отвори“ (2006, годината, в
която почина Сид Барет). През първото
и началото на второто десетилетие в
България бяха издадени няколко книги,
белязани от знакови рок групи: две
книги на Петър Марчев (2004, 2012)
завъртяни около „Led Zeppelin“, както
и последната на проф. Евгени Дайнов
– „Елегия за Боуи“ („Милениум“, С.,
2013). Днес на ред са „Pink Floyd“, утре
вероятно „Black Sabbath“... Общото?

Знаци, белязали пътя ни към
утрешния ден. Бунтари... „Дилемата
беше: разкъсване между бунта и
примирението, между грънджа и
мейнстрийма, между рока и попа... В
крайна сметка всички се връщаме при
корените – в нашия случай блуса“ („Pink
Floyd“, с. 37–38). Или думите на Ноам
Чомски, който казва просто: „Искам да
държа отворени очите на обществото,
защото едно приспано общество е само
мечта за демагозите“ (пак там, с. 19).

ЛГ

Владимир Шумелов, „Pink Floyd
(елипси)“ – ред. проф. дфн Владимир
Сабоурин, изд. „Фабер“, В. Търново,
2013 г., 150 с.

КОНКУРС ЗА ЕСЕ

Културно общество „Поп Кръстю“ организира конкурс на тема
„Моралният подвиг на поп Кръстю в неговото творчество – ръкописите на поп Кръстю“ (изд. „Чернат“ 2002 г.).

Основен жизнен материал за интерпретация –
БОРБАТА НА СВЕЩЕНОИКОНОМ КРЪСТЮ НИКИФОРОВ ЗА ЦЪРКОВНА, НАЦИОНАЛНА И СОЦИАЛНА СВОБОДА.
МАТЕРИАЛИТЕ ДА БЪДАТ ДО 10 МАШИНОПИСНИ СТРАНИЦИ И ИЗПРАТЕНИ НА E-MAIL
F.GRAJDANI@ABV.BG ДО КРАЯ НА 2014 Г.

ЖУРИ В СЪСТАВ: ГЕОРГИ МИШЕВ, ГЕОРГИ ВЕЛИЧКОВ, ПЛАМЕН ДОЙНОВ,
КАТЯ ЗОГРАФОВА ЩЕ ОПРЕДЕЛИ НАЙ-ДОБРИТЕ ЕСЕТА,
КОИТО ЩЕ БЪДАТ ПУБЛИКУВАНИ В СПЕЦИАЛЕН СБОРНИК.

МАРКО ГАНЧЕВ – ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КУЛТУРНО ОБЩЕСТВО „ПОП КРЪСТЮ“

НОВО ЧИТАЛИЩЕ

През 2013 година в Чирпан се учреди и регистрира Народно читалище,
носещо името на поета Димитър Данаилов, работил дълги години
като директор на къща музей „П. К. Яворов“ в Чирпан.

Обръщаме се към всички читатели и писатели с молба за дарение на книги
от личното ви творчество и библиотеки за създаване на богат книжен фонд
от съвременни български писатели.

НИНА МАРИНОВА,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НЧ „ДИМИТЪР ДАНАИЛОВ“, ГР. ЧИРПАН

ПЪРВИ СЪПКИ В ЖУРНАЛИСТИКАТА 55 години на вестник “Марица изток”

В 1964-та година бях редник-трудовак от Строителни войски в рудник „Трояново“-1. Къде другаде с баща в ГФР и брат в САЩ. Възводит ни поддържаха ж.п.линииите, по които вървяха багерите, извършващи разкривка над въглищните пластове...

Бъртахме крикове и лостове, за да снемем “блажения рай”...

Помещенията ни за спане, храна и гонка по плаца бяха край Брикетната фабрика – тухлени блокчета, останали от строителите на ТЕЦ “Първа комсомолска” и Брикетната.

Един неделен ден взводният ни извика с още две момчета да се срещнем с журналист от вестник „Марица-Изток“. Това беше Стоян Радичев, тогава ерген, който живееше в подобно блокче наблизо. Радичев сподели една идея, съгласувана с главния редактор Здравко Василев: един

път в месеца да излиза една страница под наслов „Строим и бдим“. С малки дописки, разказчета или стихове да отразяваме нашето ежедневие. Приехме от раз. Гордостта да видиш името си на тази възраст във вестник гдетличкаше самочувствието ни...

Оказахме се добър екип: Сабри Мехмедов (който след казармата остана да работи в рудник „Трояново-север“, по-късно или по-рано не помня, издаваше вестника на АПК в Раднево) пишеше очерци и дописки, Евгени Коларов от Горна Оряховица създаваше интелектуални разкази (той завърши българска филология, беше добър учител в Електротехникума на родния си град.). И моя скромност - аз се изявях като поет. Поддържахме страницата една година до уволнението. Помня, че последния ден в казармата Радичев дойде и ми донесе десет лева хонорар за едно стихотворение. Бях в еуфория от свободата и от първия си хонорар, та го поканих в ресторанта на гара Гълъбово. Пихме по едно-две със салата, хапнахме кебапчета, пихме вино /даже ми върнаха три лева!/ и аз потеглих за родното село на родителите ми Драганово, Великотърновско. Преди това Стоян каза, че ако срещна трудности с намиране на работа, да се върна след месец-два, редакцията ще се опита да ми помогне. Така и стана - шлях се месец из Великотърновския край в търсене на работа, но без резултат.

В комплекса “Марица-изток” започнах като младши оператор в една новооткрита подстанция в рудник „Трояново-2“. Наложих се вечерно да уча Електротехникум, а по-късно - задочно, по мое желание, Икономически институт. Предложиха ми работа в Изчислителния център на град Раднево. И някак естествено, защото през всичките тези години сътрудничих активно, след 3 години започнах работа във в. “Марица-изток”. Изкарах шест години като редактор, отговарях условно за няколко сектора.

Вестникът разшири моя хоризонт, запознавах се и пишех за хора от скелите, от полето, читалищата, спорта... Имахме рубрика „Журналистът сменя професията“. Всеки колега за известно време живееше, работеше и пишеше за обекта и хората, които си беше избрал. Едно лято бях комбайнер в с. Гипсово през лятото. През деня карах един стар и открит комбайн ЕсКа-4. След работа, черен като негър, се изкъпвах, вечерях и сядах над пишещата машинка в редакцията, където

и спях. Шест репортажа написах /от брой в брой/, една поема и няколко стихотворения /едно от тях - по-долу помествам. Някой критик би казал, че е соцреализъм, нейсе./

В редакцията имаше и друг поет /бог да го прости/ - но по-изявен, с книга. “Отрит рудник” се казва стихосбирката на Нейко Велчев, излязла преди 15 години в библиотека “Смяна”...

През пролетта на 1981-година в Раднево дойде Любомир Левчев с жена си - художничката Дора Бонева. След откриване на изложбата ѝ в новия културен дом, на големия площад пред общината се състоя литературно четене с участието на Левчев, старозагорските поети и наша милост. Площадта беше пълен и мисля че се представихме добре. Таньо Игнатов, първи секретар тогава на ОбС на БКП-Раднево даде почерпка на гостите и участвалите в четенето. С Нейко се подквасихме още тук и за да завършим

както трябва деня се качихме с гостите и се озовахме в кафенето на писателите “Пегас” в Стара Загора. Пихме някакво евтино уиски/друго нямаше/ и писахме съвместно стихотворение за съдържателката Мима. Не успяхме да го довършим /Момичето е кокиче.../но довършихме две бутилки по 700 грама. И някъде към 4 часа се прибрахме у нас да поспим. Ставането и придвижването заранта беше трудно. В редакцията се озовахме към 14 часа. За награда от успешното ни представяне, гл.редактор Венелин Йотов ни писа самоотпълки за деня с последвалите парични санкции...Иначе в редакцията цареше творческа атмосфера, това клише ми хрумна. Но има голяма доза истина в него. На другата снимка се вижда как след упорита работа

отмаряме в Пампорово. Отдолу нагоре и от ляво /ваше/ на дясно: Нейко Велчев, Кирилка Петрова, Нели Манова - в профил, Венелин Йотов, Маргарита Узунова, Мария Мирчева, шофьорът /не си спомнам името/, Янка Радичева, Стоян Радичев и моя милост. Желязко Колев, фотографът на вестника разбираемо, е зад кадър.

След това бях в други издания, но първата любов както казват, не се забравя...

Йордан АТАНАСОВ

**Донка
РАЙНОВА**

Неутрайност

Времето жестоко гони след сезоните сезони, затова с хъс непреклонен в нас успехът е - сезонен.

Правило

Когато животът е в недоимък, дребната кражба става поминък. Където охолството шеметно блика, едрата кражба е политика.

Бъркотия

Чак пък толкова не бива - от разсъмване до здрач туй, което ни размива, е за плач...

Похват

С гняв, а не с овации - виждам, че е така, колко много леваци стават дясна ръка.

Медия

Крилата вест успя почти да стигне до немай-къде: че всичко, дето се лети, можело да се яде.

Якост

Както чувам, гледам отстрани, крадат и в другите страни, но краденето - тъй е закалено то, че е в кръга на позволеното.

Пътеводители

Сред вопли, тегоби, несгоди объркани сме, точно как да спазим всеки пътен знак: в безпътницата, който води...

Порнография

Не на сън, съвсем наяве, срам - не срам, ще назова: бандите ни съблазняват, изнасилват след това.

Спокойствие

За умния с пагоните ненужно е, уви, бандити да лови - не ги ловят законите!

На готово

Това е чиста награда - нощем или по пладне. Понеже тя по него си пада, сигурно ще му падне.

Застраховка

Охка, пише, драци, стиховете си по пощата изпраща, не ги носи лично, ами че защото мил му е живота.

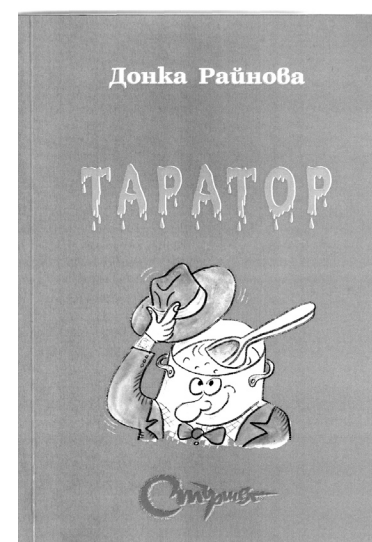
Философ

За цяло и нецяло своето си знае, тъй с новото начало му изпуска края...

Локумджия

И в пореднат атирада носеше ни лед от Ада.

Донка РАЙНОВА, ТАРАТОР, епиграми и тям подобни, ИК “Стършел”, 2014.

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ
тел: 042/649-110, 042/980-088 GSM 0888790135
Зам.главен редактор: Румен СТОЯНОВ 02/8247956
Редактор: Красимира БОЖАНОВА 0889 486812

Издател: НЧ “Даскал Петър Иванов”
e-mail: lit_glas@abv.bg
IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF
УниКредит Булбанк Стара Загора
Печат: “Литера Принт” АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!
Абонамент - само в редакцията

Адриан ПОПЕСКУ

Роден през 1947 г. в Клуж. Завършил е Филологическия факултет на Клужкия университет. Поет, белетрист, публицист.

Основател на литературното списание "Ехинокс", Клуж. Сега е редактор на списанието на Съюза на писателите в Клуж, "Стяга" ("Звезда"). Автор на книги с поезия и публицистика и на пет романа, сред които: "Умбрия", "Котките от Торчело", "Вътрешен глас", "Пътуването продължава".

НЕБЕСНИ ПРЕДГРАДИЯ**БАНЯ**

Франц Й., Франц К., Франц Х. се къпят в банята. Първият Франц, императорът, в мраморна вана, в своята резиденция в Шьонбрун водата е нормална, осемнайсет градуса. Шест камериерки го чакат с меки хавлии.

Вторият Франц в циментова килия. Прозорец с решетки, боядисани в бяло стъкла, душ доста хладен, таван нисък съвсем. Към вратата желязна Ф. с тревога поглежда.

Третият Франц, наел гарсонiera доста удобна, приятна на вид, лежи в емайлирана вана и сините вени на ръката си изучава.

Императорът в топлата вана обмисля новините последни по държавните граници, пита се: "Да подаря ли на малката Клерхен онова павилионче, дето е долу в горичката?"

Франц К. побутва с крака си бос хлебарката черна, тръгнала към решетката на канала. Удря с юмруци вратата по-скоро дано се отвори.

Последният Франц рязко скача, разкърва своето тяло на римски патриций от епохата на упадък, енергично изтрива гърба си с груба кърпа и използва съответно бръснача. С елегантен жест закопчава маншета си лъв, слага електронен часовник, привежда в ред и брадата си фавън същински. После излиза в града. Коректури в печатницата. Халба бира. После се кара с някого.

А мислите му са все още там, в топлата вана уханно легло, с аромат на босилек и хвойна. Египетска ладия, понесена от вълните на Нил. Жена или може би гроб, който го чака.

НЕ ВИКАЙ!

Не викай!
да не падне в морето лунатика.
Ей го там
на покрива на църквата!

Не говори,
не разклащай сълзата,
върху която стоим ние с тебе
съзвездие, паднало в езеро.

С толкова малко неща
ще сравниш огорченото лице на хлапето,
хукнало към колелата.
Ей го там
ще сграбчи в кафеза на шепите си
искрата от злато,
блеснала под копитата с нови подкови
върху чакъла на селския път.

ТРЪБИ

Къде редиш поемите си?
попита ме веднъж приятел.
В китайски павилион
или в планинска хижа?

В панелния комплекс
в кутия от желязо и бетон,
която чистя сам.
А може би в предградията на Небето...

Защо все криеш листите изписани,
когато някой влезе в стаята ти неочаквано?
Държиш се там като момче, което
не бива да чете до късно вечер.

С ръждиви жезла гората е затрупана,
с бутилки празни и с хартии пожълтели...
Как можеш още в горски призрци
да вярваш? Видя ли някъде роса?

Послушай по-добре тръбите,
зазидани дълбоко в тази сграда,
в нощта, когато никой няма да ги чуе
те пеят песен стара и забравена.

За изворите пеят те,
за пасищата тучни,
в които никога кръвта ни вече
не може да се върне.

От румънски: Огнян СТАМБОЛИЕВ

Жоао Кабрал де МЕЛО НЕТО
Бразилия**ПЕРНАМБУКАНСКО ГРОБИЩЕ**
(Торитама)

За какво е тоя целият дувар?
За какво тия гробове да ги отделяме
от другата оная по-обща костница,
сиреч изгледът-покойник?

В тая област смъртта се ражда
от самите трупове ли?
Вече не ги ли ражда от варовик?
Дали имат влага някаква?

За какво високата защита,
почти висока дори за птиците,
и решетките с толкова желязо,
толкова желязо и в катинарите?

- Заварденият хектар
ще да е разсадник,
гдето пазя се прахта,
която времето посява.

ПЕРНАМБУКАНСКО ГРОБИЩЕ
(Богородица Светлозарна)

В тая земя никой не лежи:
река в реката не лежи,
нито пък морето
гробище е на реки.

Никой от тукашните мъртъвци
не идва облечен във ковчег.
Значи тях не ги погребват:
изсипват ги в пръстта.

От веранди идват носени в хамак,
за слънце и за дъжд открити.
Водят собствените си мухи.
Обгръща ги пръстта сякаш че е ръкавица.

Мъртъвци на открито под небето,
на земята днес принадлежат.
Толкова са нейни, че земята
не усеща тяхната натрапеност.

АЛАГОАНСКО ГРОБИЩЕ
(Трапише да Бара)

Връз крайбрежна дюна –
сякаш двор, е заградено гробище
и цял ден морето всеки ден
с пречистващ вятър го продухва.

Морето сетне го обеззаразява
с морската вода,
а после със сух пясък
го избърсва и обгря.

Морето само камък уважава
и своите дървета прави от корал,
то бори се да излекува костите
от болестта да притежават плът,

да ги излекува от малкото оставаща
им болест на живота,
морето, болнична миячка,
търка ги и пак ги търка.

От португалски: Румен СТОЯНОВ

50 УНГАРСКИ ЗАГЛАВИЯ ОБОГАТИХА РЕГИОНАЛНАТА БИБЛИОТЕКА

50 книги художествена и специализирана литература, дар от Унгарския културен институт в София, получи Регионална библиотека "Захарий Княжески" в Стара Загора. Заглавията са в областта на древната и съвременната история, литературознанието, културата и изкуството, на български език и от български издателства. Дорисамоизброяването на автори и заглавия характеризира дарението като стойностно и интересно за различни групи читатели: сборник "Млада унгарска поезия", "18 съвременни унгарски разказвачи"; "Гестус" - театрален алманах; сборник пиеси на Милан Фюш "Несретници. Хайнрих IV"; "Четене на другия" - литературна критика за унгарски автори; "Доземи. Антология съвременна унгарска поезия"; фототипно издание на книгата на Геза Фехер от 1936 г. "Феликс Каниц - живот, пътувания и научно дело"; Вера Найденова "Унгарско кино 1968 - 2004"; "Литературната критика в Унгария през XX век"; Елемер Ханкиш в разговори за живота и смъртта - девет въпроса към известни унгарски интелектуалци; "Унгарски учени за България: XIX в. - средата на XX в."; "От Карпатите до Балкана: Дневници и мемоари от България на унгарската емиграция (1849 - 1850)"; "Двуликът Янус, предизвикателства на прехода към демокрацията в Унгария"; изследването на известния унгарски славист-русист Имре Тот „Светите братя Константин-

Кирил и Методий"; "Обществени и религиозни връзки между Унгария и Балканите"; "Унгарски майстори в България. Колекция на Националната галерия за чуждестранно изкуство" (на български, унгарски и английски език). Две заглавия са посветени на унгарските събития през 1956 г. - "1956: Унгарското въстание и българската литература (творби и документи)" и фотоалбум "За да остане следа...". В сбирката са включени и няколко заглавия за деца - "Имало едно време", двуезично издание, резултат от детско-юношески конкурс за превод; "Цирк над града" от Шандор Петьофи; "Мяучи пес зелен", сборник от стихове на унгарски поети за деца. Книгите ще бъдат на разположение на читателите в заемната и читалните на Библиотека "Захарий Княжески" след месец февруари.

Дарението връчи д-р Тошо Дончев, директор

на Института от 2011 г. Той посети Стара Загора на 21 януари 2014 г., по повод литературната вечер, посветена на 70-годишнината на Йордан Атанасов - поет, писател и издател, проведена в залата на библиотеката.

Географска и творческа е връзката между двамата. Свързва ги село Драганово и вестник "Литературен глас", издаван в Стара Загора (през 2013 г. излезе специален брой, посветен на унгарската литература).

Тошо Дончев е роден през април 1944 г. в Будапеща, в семейството на унгарка и българин. Завършва славянска филология в Будапещенския университет, но два семестъра следва и в София. Работи като библиотекар в Унгарската национална библиотека, организатор на културни събития, преводач, научен работник, журналист кореспондент, редактор, ръководител на обществени организации, държавен секретар на Комитета за националните етнически малцинства в Унгария. Защиства докторска дисертация в Института по социология на БАН през 1984 г.

Награждаван е с множество високи отличия. Автор е на книгите "Прокълнатото щастие на леля Ица", "Куманската княгиня", "Вълчи вой, кучи лай". Една от книгите му - "Българи от ново време: Студии и есета", присъства в списъка на дарението.

Снежана МАРИНОВА